

GÜNCEL YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA REKABET İHLALİNDEN KAYNAKLANAN TAZMİNAT DAVALARINDA ZAMANAŞIMI SORUNU^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Gökmen GÜNDOĞDU^(**)

Öz

Mal veya hizmet piyasalarında rekabeti ihlal eden bazı eylemler 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK) m.4, 6 ve 7 hükümleri çerçevesinde yasaklanmıştır. RKHK m.57 hükmü ise m.4 ve 6'da düzenlenen rekabet ihlallerini sayarak bu ihlallerin hukuki sorumluluk doğurduğunu belirtmektedir. RKHK m.58 hükmünde tazminat davası düzenlenmiş ancak bu davaların tabi olacağı zamanaşımı konusuna yer verilmemiştir. Öğretide hâkim görüş ve Yargıtay, isabetli olarak bunun haksız fiil sorumluluğu olduğunu savunmaktadır. Bu durumda zamanaşımı konusunda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m.72 hükmünün uygulanması gerekir. Bu ise zarar ve faili öğrenme tarihinden itibaren iki yıllık normal ve rekabet ihlali tarihinden itibaren on yıllık azami zamanaşımı süresinin uygulanması demektir. TBK m.72/1 son cümlede, eylemin ceza kanunlarına göre cezayı gerektiren bir fiil olması ve bu fiil için ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmesi halinde, bu sürenin hukuk davası için de uygulanacağı belirtilmektedir.

RKHK m.4 ve 6'nın ihlali, RKHK m.16/3 uyarınca esasa ilişkin idari para cezasını gerektirmektedir. RKHK uyarınca verilecek idari para cezaları ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (KK) m.2 ve m.16/1'de "kabahat" olarak nitelendirilmiş ve KK m.20/3'te sekiz yıllık zamanaşımına tabi tutulmuştur. Sekiz yıllık bu zamanaşımı süresinin TBK m.72/1 son cümle atfı sebebiyle RKHK m.57'ye dayalı açılan tazminat davalarında da uygulanması gerekir. Bu sürenin başlangıç anı ise, hâkim öğretinin savunduğu ve Yargıtay'ın uyguladığının aksine, zararın ve failin öğrenildiği tarih değil rekabet ihlalinin gerçekleştiği veya devam eden eylemlerin son bulunduğu tarihtir.

Bununla birlikte, rekabet ihlaline dayalı tazminat davalarında zamanaşımı konusunda mutlaka özel bir düzenleme getirilmeli ve 2014/104EU sayılı Direktif m.10 hükmü esas alınarak en az beş yıllık bir zamanaşımı süresi tanımalıdır. Zararın ve tazminat sorumlusunu öğrenildiği tarihte başlayacak olan bu zamanaşımı süresinin, Rekabet Kurulu'nun bu eylem için bir soruşturma açması halinde duracağı düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler

Rekabet İhlali, Hukuki Sorumluluk, Tazminat Davası, Zamanaşımı, Yargıtay Kararları.

^(*) [Makalenin Dergiye Geliş Tarihi](#): 24.01.2024 - [Makalenin Kabul Edildiği Tarih](#): 27.03.2024, [DOI No](https://doi.org/10.54704/akdhfd.1425091): <https://doi.org/10.54704/akdhfd.1425091>.

^(**) Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü / İstanbul, Türkiye.
[E-posta](mailto:gokmen_gundogdu@yahoo.com): gokmen_gundogdu@yahoo.com,
[Orcid Id](https://orcid.org/0000-0002-9175-6895): <https://orcid.org/0000-0002-9175-6895>.

THE STATUTE OF LIMITATIONS IN ACTIONS FOR DAMAGES FOR BREACH OF COMPETITION LAW IN THE LIGHT OF RECENT DECISIONS OF THE COURT OF CASSATION

Abstract

Violations of Articles 4 and 6 of the Law on the Protection of Competition no: 4054 (LPC) require administrative fines pursuant to Article 16/3 of the LPC. Such fines are defined as "misdemeanours" in Article 2 and Article 16/1 of the Law on Administrative Offences No. 5326 and are subject to an eight-year-long statute of limitations in Article 20/3 of the Law. Due to the reference to the last sentence of Article 72/1 of the Turkish Code of Obligations (TCO), this eight-year-long statute of limitations should also be applied to actions for damages based on Article 57 of the LPC. Contrary to the prevailing doctrine and the practice of the Court of Cassation, the starting point of this period is not the date on which the damage and the perpetrator are known, but the date on which the competition infringement occurs or, in the case of ongoing acts, ends.

A special provision should be introduced regarding the limitation period for damages based on a competition infringement, and a limitation period of at least five years should be recognised on the basis of Article 10 of Directive 2014/104EU. It should be provided that this limitation period, which should start to run from the date of knowledge of the damage and the person responsible for compensation, should be suspended in the event that the Turkish Competition Authority launches an investigation for this action.

Keywords

Breach of Competition, Civil Liability, Action for Damages, Statute of Limitations, Judgments of the Court of Cassation.

Extended Abstract

Article 4 of the Law No. 4054 on the Protection of Competition (LPC) prohibits agreements, concerted practices or decisions of associations of undertakings that prevent, distort or restrict competition between undertakings, or which have as their object any of these. In turn, Article 6 of the LPC prohibits the abuse of a dominant position in a market for goods or services. Article 7 of the LPC provides a mechanism for the control of concentrations by making the validity of certain mergers and acquisitions that may lead to a significant impediment to effective competition subject to the approval of the Competition Board.

Violations of the above provisions of the LPC are considered to be anticompetitive and Articles 16, 17 and 27/a of the LPC envisage administrative fines for such acts. On the other hand, Article 57 of the LPC grants the right to file for action for damages to those who have suffered damages as a result of acts contrary to Articles 4 and 6 of the LPC. Furthermore, Article 58 of the LPC regulates the details of this action but does not include the limitation period for the action. This situation, on the other hand, has led to the problem of the statute of limitations for actions for damages to be brought under Article 57 of the LPC. This problem has given rise to a second uncertainty concerning the commencement of the limitation period.

The solution to this problem is linked to the nature of the liability for damages for an infringement of competition law. It is a liability in tort. The prevailing opinion in the doctrine and judgments of the Court of Cassation argue that it is a tort liability.

The fact that it is a tortious liability also makes it easier to determine the general rules to be applied to competition infringements. This is because Article 72/1 of the Turkish Code of Obligations (TCO) No. 6098 provides for an ordinary limitation period of two years and a maximum limitation period of ten years for actions based on tort. The two-year period starts from the date on which the injured party learns of the damage and the person responsible for the damage, and the ten-year period starts from the date on which the breach of competition or the infringement ceases. If the act is punishable under criminal law and the criminal law provides a longer limitation period, this period shall also apply to the civil action under art.72/1, last sentence, of the TCO. The sanction provided for in the LPC for an infringement of competition law is administrative fine. These fines are provided for in art.2 and art.16/1 of the Law on Administrative Offences No. 5326, and the statute of limitations for these acts is set at eight years under art.20/3 of the Law.

The last sentence of art.72/1 of the TCO does not require the act to be technically a “crime” in order for a longer criminal statute of limitations to apply. Although the Law on Administrative Offences is a *lex specialis*, it is also a criminal law provision. Moreover, the fact that an administrative fine is a “penalty” is clear from its very name. For this reason, the eight-year statute of limitations under art.20/3 of the Law on Administrative Offences should also be applied to actions for damages for breach of competition law under art.72/1 of the TCO. This is also the established practice of the Court of Cassation.

The commencement of the limitation period should be determined according to the legal discipline to which it belongs. According to Article 66/6 of the Turkish Penal Code No. 5237, the criminal statute of limitations starts from the date of the act. Therefore, in our opinion, the eight-year period pursuant to art.20/3 of the Law on Administrative Offences, which is applicable pursuant to art.72/1 of the TCO, should commence from the date of the termination of the competition infringement or violation. However, the prevailing doctrine and the judgments of the Court of Cassation are of the opposite opinion and argue that the limitation period should start to run from the date of knowledge of the damage and of the person responsible for compensation. If the normal limitation period of two years, calculated from the date of knowledge of the damage and of the person responsible, expires after eight years, this action should be brought if it falls within the maximum period of ten years. The date of knowledge should be the date of the Turkish Competition Authority’s (TCA) decision. However, we believe that this is only a theoretical possibility.

With regard to the limitation of actions for damages for breach of competition law, a special provision should be created, based on Article 10 of Directive 2014/104EU. Thus, a period of at least five years should be foreseen and this period should start from the moment when the offender learns the damage and the person responsible for compensation, and the opening of an investigation by the TCA for this action should be considered as a reason to suspend the running of limitation periods.

GİRİŞ

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun¹ (RKHK), mal ve hizmet piyasalarında rekabetin korunmasını sağlamak amacıyla, rekabete aykırı işlem ve eylemleri yasaklamaktadır. Bu kapsamda RKHK m.4’te teşebbüsler arasında rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma ve uyumlu eylemler ile, teşebbüs birliklerinin bu yöndeki kararlarını yasaklamaktadır. Yine RKHK m.6’da bir piyasada hâkim durumda olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmaları hukuka aykırı görülmüştür. RKHK m.7’de ise, piyasada hâkim durum yaratılması veya mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi başta olmak üzere, *etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması* sonucu doğuracak teşebbüsler arası yoğunlaşmaların hukuka aykırı ve yasak olduğu hüküm altına alınmış, belirli ölçekteki birleşme ve devralmalar Rekabet Kurulu’nun iznine tabi tutulmuş ve böylece yoğunlaşmaların kontrolüne yönelik bir mekanizma öngörülmüştür.

Anılan hükümlerin ihlali, RKHK m.16, 17, 27/a hükümleri çerçevesinde idari para cezasına bağlanmıştır. RKHK m.57’de, m.4 ve 6’ya aykırılığın ayrıca hukuki sorumluluk doğuracağı da düzenlenmiştir. Gerçekten de etkin bir rekabet hukuku uygulaması için tazminat davaları son derece önemlidir. Bu sayede sadece rekabet ihlalinin üçüncü kişiler üzerindeki olumsuz etkileri giderilmekle kalmaz; aynı zamanda yüksek miktarda tazminat taleplerine maruz kalabilecek teşebbüsler, rekabet hukuku sınırları içinde hareket etmeye yöneltilmiş de olurlar.

¹ 4054 sayılı ve 7.12.1994 tarihli Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (13.12.1994 tarihli ve 22140 sayılı RG).

Rekabet ihlali nedeniyle açılacak olan tazminat davası RKHK m.58’de ele alınmıştır. Bu hükümde kanun koyucu, zararın nasıl belirleneceğini ve tazminatın neye göre hesaplanacağını düzenlemiştir. Ancak bu davanın tabi olacağı zamanaşımı süresi konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Oysa zamanaşımı süresi, tazminat talepleri açısından önemi yadsınamayacak bir konudur. Zira, alacak hakkının zamanaşımı süresi içinde ileri sürülmemesi halinde, bu alacağın dava ve takip edilebilme vasfı ortadan kalkacaktır. Dolayısıyla, bir alacak hakkının hangi süreler dahilinde ileri sürülebileceği konusundaki belirsizlik, hakkı elde etmeyi zorlaştıracak sonuçlar doğurabilecektir. Bunun yanı sıra, zamanaşımının başlangıç anına ilişkin bir hükmün bulunmaması da, ciddi bir hukuki belirsizliğe yol açabilecektir.

Bu çalışmada, öğretilerdeki tartışmalar dikkate alınarak ve Yargıtay’ın konuya ilişkin karar ve gerekçeleri de analiz edilerek, rekabet ihlalinin doğan tazminat davalarının tabi olması gereken zamanaşımı süresi ve zamanaşımının başlangıç anı analiz edilerek olması gereken hukuk açısından birtakım öneriler sunulacaktır.

I. REKABET İHLALİNİN SONUÇLARI VE TAZMİNAT DAVASI

Öncelikle RKHK hükümleri incelendiğinde, rekabet ihlalinin sonuçlarının iki boyutta karşımıza çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki ihlalin idari boyutudur. Nitekim RKHK m.16, 17, 27/a hükümleri uyarınca Rekabet Kurulu, RKHK’nın 4, 6 ve 7. maddelerini ihlal eden teşebbüsler ve teşebbüs birlikleri hakkında idari para cezası verme yetkisine sahiptir. İdari para cezası verilmesi, teşebbüsün rekabete aykırı eyleminin idare tarafından cezalandırılması anlamına gelmekte olup rekabet ihlalinin etkilenen üçüncü kişilerin zararlarını gidermeye yönelik somut bir sonucu veya etkisi bulunmamaktadır.

Rekabet ihlalinin diğer bir boyutu ise özel hukuka ilişkindir. RKHK m.56 hükmü RKHK’ya aykırı anlaşma ve kararların geçersiz olduğunu belirtmekte; m.57 ila 59 hükümlerinde ise rekabet ihlali dolayısıyla zarar görenlerin zararlarının giderim şekli, özel hukuk ilkeleri çerçevesinde düzenlenmektedir. RKHK m.57 uyarınca bu kanuna aykırı eylem ve işlemleri ile 4. maddeyi ihlal eden yahut 6. maddeye aykırı bir biçimde piyasadaki hâkim durumunu kötüye kullanan teşebbüs veya teşebbüsler, bu eylemler sebebiyle zarar görenlerin zararlarını tazmin etmekle yükümlüdürler. Yine hükümde açıkça belirtildiği üzere, ihlal birden fazla teşebbüsün eylemleri nedeniyle ortaya çıkmışsa, her bir teşebbüs zarardan dolayı müteselsilen sorumludur.

Zarar görenlerin RKHK m.57’nin bahsettiği hakka dayanarak açacakları tazminat davaları ise m.58’de düzenlenmiştir. Bu hükümde dikkat çeken husus ise, zarar görenlerin talebi halinde mahkemenin, uğranılan maddi zararın ya da zarara neden olan teşebbüslerin elde ettikleri veya elde etmeleri muhtemel olan karla-

rın üç katı oranında tazminata hükmedebileceğidir. Bu sebeple de RKHK m.58 tahtında açılan tazminat davaları, öğretide “üç kat tazminat davası” olarak da isimlendirilmektedir². Rekabet ihlalinin özel hukuk alanındaki sonuçlarına ilişkin son hüküm ise ispat yükünü düzenleyen RKHK m.59’dur.

II. TAZMİNAT DAVASININ TABİ OLACAĞI ZAMANAŞIMI SORUNU

A. GENEL OLARAK

Rekabet ihlalinin özel hukuk alanındaki sonuçlarını düzenleyen RKHK m.56 ile 59 hükümleri incelendiğinde, RKHK m.57 vd. hükümlerine dayanılarak açılacak tazminat davaları için zamanaşımı konusuna dair bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Sorun sadece tazminat davasının tabi olacağı zamanaşımı süresine ilişkin gibi görünse de, zamanaşımının başlangıç anına ilişkin belirsizlik, ikinci bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada yapılması gereken ise, mukayeseli hukuktaki duruma da değinmek kaydıyla, rekabet ihlalinin hukuki niteliğini ortaya koyarak yargı kararları ve öğretideki görüşler ışığında *de lege lata* durumu tespit edip *de lege ferenda* öneriler geliştirmektir.

B. MUKAYESELİ HUKUKTAKİ DURUM

1. Amerikan Hukukunda Durum

Amerikan hukuku, rekabet hukuku alanında diğer hukuk çevrelerinin mehzaz kabul ettiği bir hukuk çevresi olarak karşımıza çıkmaktadır³. Nitekim RKHK m.58’de düzenlenen tazminat davasının mehzazının da Amerikan hukuku olduğu kabul edilmektedir⁴.

Amerikan hukukunda rekabet ihlalinin kamu uygulaması boyutu 1890 tarihli *The Sherman Antitrust Act*⁵ hükümlerinde düzenlenmektedir. Bu çerçevede ihla-

² Örneğin bkz. Selin Sert, “4054 Sayılı RKHK Madde 58/2: Üç Kat Tazminat”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD)*, Armağan Özel Sayısı, (2006): 701-716, 702 vd.; Metin Topçuoğlu, “Rekabet Hukukunda Üç Kat Tazminat”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009)* (Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 2009), 5-59, 5 vd.; Şebnem Akipek Öcal, Nagehan Kırkbeşoğlu ve Hakan Tokbaş, *Sorularla 12 Bankaya Karşı Üç Kat Tazminat (Kartel Tazminatı) Davası Rehberi* (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016), 16 vd.; İlkin Demirtaş, *Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlardan Doğan Sorumluluk* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 143 vd.

³ Andreas Heinemann, “Kartellrecht auf Arbeitsmärkten”, *Wirtschaft und Wettbewerb* 7-8 (2020): 371-382, 371.

⁴ Dilek Cengiz, “Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda Rekabet İhlallerinden Zarar Görenlerin Tazminat Talep Haklarına İlişkin Sorunlar ve Çözümleri”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17, S. 2 (2018), 53-131, 56; Buğra Kesici, *Rekabet Hukukunun İhlalinden Kaynaklanan Haksız Fiil Sorumluluğu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 280, dn. 261; Demirtaş, *Sorumluluk*, 143; Aksi görüş, Ünal Tekinalp, “Rekabet Sınırlamaları ve Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Yasağına Aykırılığın Özel Hukuka İlişkin Sonuçları”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu III* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005), 261.

⁵ <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-3055/pdf/COMPS-3055.pdf> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

lin yaptırımı ABD Adalet Bakanlığı (*Department of Justice - DOJ*) ile Federal Ticaret Komisyonu (*Federal Trade Commission - FTC*) eliyle yürütülmektedir⁶

Rekabet ihlalinin özel hukuk alanındaki sonuçlarını konu alan düzenleme ise 1914 tarihli *The Clayton Act*'tir⁷. *The Clayton Act* Sec. 4 hükmünde, rekabet ihlali nedeniyle zarara uğrayan bir kişinin, uğramış olduğu zararın üç katına kadar tazminat talep edebileceği düzenlenmektedir. Rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davasının tabi olacağı zamanaşımı konusunda ise *The Clayton Act* Sec. 4B hükmünde açık bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, Sec. 4 uyarınca açılacak tazminat davası dört yıllık bir zamanaşımı süresine tabidir⁸. Yine aynı hükme göre bu süre, dava nedeninin ortaya çıktığı tarihte işlemeye başlamaktadır.

2. Avrupa Birliği (AB) Hukukundaki Durum

AB rekabet hukukunda da rekabet ihlalleri nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabi olacağı zamanaşımı süresi tartışma konusu olmuştur. Nitekim Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşma⁹ (*The Treaty on the Functioning of the European Union*) m.101 ve 102'de rekabete aykırı anlaşmalar ile hâkim durumun kötüye kullanılması yasaklanmış ve fakat bu eylemlerin özel hukuk alanındaki sonuçları anlaşmada düzenlenmemiştir.

Rekabet ihlalinin özel hukuk alanındaki sonuçlarına ilişkin olarak zamanaşımı konusu öncelikle *Green Paper*'da¹⁰ gündeme gelmiştir¹¹. *Green Paper* hazırlanırken, kısa zamanaşımı sürelerinin özel hukuka ilişkin davalar açısından zararın tazmininin önünde bir engel olduğu¹², üye ülkelerde zamanaşımı sürelerinin bir ile 30 yıl arasında değiştiği¹³ ve 16.12.2022 tarihli ve 1/2023/EC sayılı Konsey Tüzüğü¹⁴

⁶ Harun Gündüz ve Tuğçe Koyuncu, "ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Tazminat Davalarının Önündeki Usuli Engeller", *Rekabet Dergisi* 12, S. 3 (2011), 85-178, 88.

⁷ <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-3049/pdf/COMPS-3049.pdf> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Malcom E. Wheeler ve Robert J. Jones, "The Statute of Limitations for Antitrust Damage Actions: Four Years or Forty?," *University of Chicago Law Review* 41, S. 1 (1973), 72-90, 72; Herbert Hovenkamp, "A Primer on Antitrust Damages", *University of Iowa Legal Studies Research Paper*, (February 28, 2011), <https://ssrn.com/abstract=1685919> - Erişim tarihi: 12.11.2023.

⁹ Treaty on the Functioning of the European Union of 13 December 2007, Official Journal of the European Union, C 202, 7.6.2016 (consolidated version) - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT> - Erişim tarihi: 14.11.2023.

¹⁰ Commission of the European Communities, Green Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules, COM(2005) 672 final, Brussels, 19.12.2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0672> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

¹¹ Gündüz ve Koyuncu, "Usuli Engeller", 114.

¹² Commission Staff Working Paper - Annex to the Green Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules, SEC(2005) 173, Brussels, 19.12.2005, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005SC1732>, Erişim tarihi: 10.11.2023 (Staff Working Paper 2005), N. 42.

¹³ Staff Working Paper 2005, N. 265.

¹⁴ COUNCIL REGULATION (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, Official Journal of the European Union, L-1/1, 04.1.2003, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0001> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

m.25/1 hükmünde uyarınca Komisyon'un rekabet ihlali nedeniyle uygulayacağı para cezalarının bilgi istemi veya denetimin yürütülmesine ilişkin hükümlerin ihlali halinde üç; diğer tüm ihlal hallerinde beş yıllık bir zamanaşımına tabi olduğu¹⁵ özellikle göz önünde bulundurulmuştur. Bu çerçevede *Green Paper*'da, Avrupa Komisyonu veya bir üye ülke tarafından soruşturma başlatılması durumunda zamanaşımının durması veya alternatif olarak zamanaşımı süresinin son derece mahkemesinin kararından sonra işlemeye başlaması önerisi getirilmiştir¹⁶.

Green Paper'ı takiben 10.04.2007'de Avrupa Parlamentosu Ekonomik ve Parasal İşler Komitesi, 2006/2207(INI) sayılı Rapor'u¹⁷ kaleme almış ve topluluk rekabet kurallarının ihlali halinde açılacak davalarda ulusal zamanaşımı sürelerinin Komisyon'un veya bir ulusal rekabet otoritesinin ihlali tespiti tarihinden itibaren bir yıl içinde açılmasını olanaklı kılacak şekilde belirlenmesini, bir soruşturma açılması halinde ise zamanaşımı sürelerinin durmasının sağlanmasını önermiştir. Bu öneriler 25.04.2007 tarihli Avrupa Parlamentosu Kararı'na¹⁸ aynen yansımıştır.

Green Paper ve devamındaki önerileri de dikkate alarak hazırlanan *White Paper*¹⁹ ise zamanaşımı konusunda daha somut öneriler getirmiştir. Konu *White Paper*'ın hazırlanması aşamasında belirli bir zamanaşımı süresi belirlenmesinden ziyade zamanaşımı süresinin başlangıç anı ve özellikle de devam eden eylemler bağlamında irdelenmiştir²⁰. Bu çerçevede, zamanaşımı süresinin soruşturma süresince durması veya soruşturma sona erdikten sonra yeni bir zamanaşımı süresinin başlaması gerektiği konusunda kapsamlı bir görüş birliği oluşmuştur²¹. Buna karşılık azınlık olarak, zamanaşımının soruşturma süresince durması ve soruşturmanın kesin olarak sona ermesinden sonra bir veya iki yıllık bir zamanaşımı süresinin başlaması gerektiği görüşü ile bu görüşlerin kabul edilmesi halinde duran zamanaşımı nedeni ile hukuki belirsizliğin gereğinden fazla uzayacağı görüşleri de ileri sürülmüştür²².

¹⁵ Staff Working Paper 2005, N. 268.

¹⁶ Green Paper, p. 11.

¹⁷ Report on the Green Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules [2006/2207(INI)], https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-6-2007-0133_EN.html#_section4 - Erişim Tarihi: 10.11.2023.

¹⁸ European Parliament resolution of 25 April 2007 on the Green Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules (2006/2207(INI)), Official Journal of the European Union, C-74 E/653, 20.03.2008 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007IP0152> - Erişim Tarihi: 10.11.2023.

¹⁹ Commission of the European Communities, White Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules, COM(2008) 165 final, Brussels, 2.4.2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0165> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

²⁰ Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules [SEC(2008) 404] - Brussels, 2.4.2008, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008SC0404> - Erişim Tarihi: 10.11.2023 (Staff Working Paper 2008). Bkz. N. 236: "At this stage, the Commission does not consider it necessary to suggest a minimum duration for stand-alone cases (...)".

²¹ Staff Working Paper 2008, N. 229.

²² Staff Working Paper 2008, N. 229.

Devam eden veya tekrarlanan eylemlerde, zamanaşımı süresinin eylem sona erdikten sonra başlaması gerektiği *White Paper*'da getirilen ilk öneridir²³. Devamında, zarar görenin, rekabet ihlalini ve ihlalin neden olduğu zararı öğrenmesinin kendisinden makul bir şekilde beklendiği tarihten önce zamanaşımı süresinin işlemeye başlamayacağı da yine Avrupa Komisyonu'nun bir diğer önerisi olarak *White Paper*'da yer bulmuştur²⁴. Rekabet otoriteleri tarafından başlatılan süreçlerin sonuçlanmasına kadar geçen sürecin zamanaşımı süresinin dolmasına etki edebileceğini veya rekabet otoriteleri tarafından yürütülen bir süreç neticesinde verilen ihlal kararı anı itibariyle geriye zarar görenlerin tazminat taleplerini hazırlayabilmeleri için yeterince süre kalmayabileceğini gözeterek Komisyon, bu noktada da bir öneri getirmiş ve rekabet otoritelerinin ihlal kararlarının ardından iki yıllık yeni bir zamanaşımı süresinin başlaması gerektiğini önermiştir²⁵.

Nihayet 26.11.2014 tarihinde Avrupa Parlamentosu ile Avrupa Birliği Konseyi, 2014/104EU sayılı Direktif'i kabul etmiştir²⁶. Direktif m.10/1 hükmünde üye ülkelere tazminat davaları için zamanaşımına dair özellikle de zamanaşımının başlangıcı, süresi, durma ve kesilme sebeplerine ilişkin hükümler belirleme yükümlülüğü getirilmiştir. Direktif m.10/2'de ise rekabet ihlali sona ermeden ve davacının, eylemi ve eylemin rekabet ihlali oluşturduğunu, rekabet ihlalinin kendisine zarar verdiğini ve ihlal eden teşebbüsün kimliğini bilmeden veya bilgi sahibi olması kendisinden makul derecede beklenmeden önce zamanaşımı süresinin işlemeye başlamayacağı açıkça hükme bağlanmıştır. Hükmün 3. fıkrasında ise üye ülkelerden, rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davaları için en az²⁷ beş yıllık bir zamanaşımı süresi²⁸ belirlemeleri beklenmektedir. Direktif m.10/4'te

²³ White Paper, p. 8.

²⁴ White Paper, p. 8: "The Commission therefore suggests that the limitation period should not start to run (...) before the victim of the infringement can reasonably be expected to have knowledge of the infringement and of the harm it caused him".

²⁵ White Paper, p. 9: "The Commission therefore suggests that a new limitation period of at least two years should start once the infringement decision on which a follow-on claimant relies has become final".

²⁶ Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union, Official Journal of the European Union, L 349, 5.12.2014 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0104> - Erişim tarihi: 10.11.2023.

²⁷ Tazminat davalarının tabi olacağı zamanaşımı süresinin kısa bir süre olması halinde zarar görenlerin haklarını aramaları zorlaşabileceğinden ötürü, Direktifte bu süre sabit bir süre olarak değil, karşılanması gereken minimum standart olarak belirlenmiş ve üye ülkelerin en az beş yıllık bir zamanaşımı süresi belirlemeleri öngörülmüştür (Ana Vlahek ve Klemen Podobnik, "Provisions of the Damages Directive on Limitation Periods and their Implementation in CEE Countries", *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies* 10 (15), (2017), 147-175, 158.

²⁸ Beş yıllık bu süre normal zamanaşımı süresine ilişkin olup ihlal tarihinden itibaren işleyecek olan azami zamanaşımı süresi konusunda Direktif bir düzenleme getirmemekte ve bu konuda bir düzenlemeyi üye ülkelerin inisiyatifine bırakmaktadır. Bkz. Philipp Kirst, *The Application Ratione Temporis of the Damages Directive's Provisions and Conflicting Limitation Periods Under National Laws*, Research Handbook on Competition Law Private Enforcement in the EU (Massachusetts: Edward Elgar Publishing Inc., 2023), 101 vd.

ise rekabet otoritesinin davaya konu eylem hakkında bir soruşturma başlatması halinde, eylemden zarar gören kimselerin hak kaybına uğramalarını sağlamak adına, zamanaşımının duracağını veya kesileceğini düzenleme yükümlülüğü de öngörülmektedir. Duran zamanaşımı süresi, ihlalin tespitine dair kararın kesin hale gelmesi veya başka bir sebepten dolayı sürecin sona ermesi tarihinden itibaren en erken bir yıl sonra işlemeye başlayacaktır.

3. Alman Hukukunda Durum

Alman hukukunda rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davalarında zamanaşımı konusunda açık hükümler sevk edilmiş durumdadır. Rekabet Sınırlanmalarına Karşı Kanun'un²⁹ (*Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen - GWB*) § 33h hükmünde üç farklı zamanaşımı süresine yer verilmiştir. 2014/104EU sayılı Direktif'in m.10/3 hükmünün iç hukuka aktarılması ile birlikte³⁰ açılacak tazminat davaları için ilk etapta beş yıllık bir zamanaşımı süresi belirlenmiştir. Bu süre, tazminat talebinin doğduğu yılın veya davacının, rekabeti ihlal eden ve talebin dayanağı olan koşulları ile ihlalde bulunan teşebbüsün kimliğini öğrendiği veya ağır bir ihmali olmaksızın öğrenmesi gerektiği yılın yahut ihlalin sona erdiği yılın bitmesi ile başlamaktadır.

Öte yandan § 33h abs.3 GWB'de, davacının rekabeti ihlal eden ve talebin dayanağı olan koşulları ve ihlalde bulunan teşebbüsün kimliğini öğrenmesine veya ağır bir ihmali olmaksızın öğrenmesi gerektiğine bakılmaksızın on yıllık ikinci bir zamanaşımı süresi düzenlenmiştir. Bu süre, tazminat talebinin doğduğu ve ihlalin sona erdiği andan itibaren başlamaktadır. Son olarak, § 33h abs.4 GWB'de zararın doğduğu andan itibaren işleyecek otuz yıllık üçüncü bir zamanaşımı süresine yer verilmektedir.

Görüldüğü üzere Alman hukukunda, rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davaları için zamanaşımı süreleri olabildiğince uzun tutulmuş ve zarar gören kişilerin tazminat taleplerinin zamanaşımı süresi engeli ile karşılaşmaması özellikle gözetilmiştir³¹.

4. İsviçre Hukukunda Durum

İsviçre hukukunda, rekabet ihlalinden dolayı zarar gören kimselerin tazminat hakları 9.10.1995 tarihli Karteller ve Diğer Rekabet Sınırlamaları Hakkında Federal Kanun'da³² (*Bundesgesetz über Kartelle und andere*

²⁹ Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen vom 15.07.2005 (BGBl. I S. 2114).

³⁰ David Ashton, *Competition Damages Actions in the EU and the UK* (Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2023), 159.

³¹ Jannik Otto, Patrick Hauser ve Simon Vande Walle, *Germany and the Netherlands - Research Handbook on Private Enforcement of Competition Law in the EU* (Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 2023), 480.

³² Bundesgesetz über Kartelle und andere Wettbewerbsbeschränkungen vom 6. Oktober 1995 (BBl 1995 I 468).

Wettbewerbsbeschränkungen - KG) düzenlenmektedir. Rekabet ihlalinin doğan tazminat taleplerini konu alan art.12/1-b KG hükmünde, rekabet ihlali dolayısıyla zarar görenlerin İsviçre Borçlar Kanunu³³ (*Obligationenrecht* - OR) hükümlerine göre tazminat talep edebileceği belirtilmiştir; bunun dışında tazminat davasına ilişkin başkaca özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

İsviçre hukukunda rekabet ihlali bir haksız fiil olarak kabul edilmektedir³⁴. Bu sebeple de rekabet ihlali dolayısıyla zarar gören kimselerin açacakları tazminat davalarında da haksız fiile ilişkin OR hükümleri uygulanmaktadır³⁵. Art.60 OR hükmünde ise haksız fiil dolayısıyla açılacak tazminat talebinin, zararın ve failin öğrenildiği andan itibaren üç; her halükârda zararı doğuran eylemin işlendiği veya son bulunduğu tarihten itibaren ise on yılda zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmektedir.

C. TAZMİNAT SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ

RKHK m.57 hükmü, rekabet ihlali dolayısıyla zarar görenlerin tazminat hakkı bahsetmiş ve böylece zarar verici eylemin faili olan teşebbüs veya teşebbüslere de bir tazminat sorumluluğu yüklemiştir; RKHK m.58 ise bu sorumluluğu gündeme getirecek tazminat davasının detaylarını belirlemiştir. Bu detaylar arasında davanın tabi olacağı zamanaşımı süresine yer verilmemesi ise, bu konuda genel hükümlere müracaat edilmesini zorunlu kılmaktadır. Ne var ki müracaat edilecek genel hükümleri belirlemek için öncelikle RKHK m.57 vd. hükümlerindeki hukuki sorumluluğun niteliğini tespit etmek gerekir.

Yukarıda da değinildiği üzere hukuki sorumluluk doğuran eylemlerden ilki RKHK m.4 uyarınca rekabeti engelleyen, bozan veya kısıtlayan anlaşmalar ile bu yöndeki teşebbüs birlikleri kararlarıdır. Devamla, RKHK m.6'da hakim durumun kötüye kullanılması bir diğer rekabet ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Nihayet birleşme ve devralmaların kontrolüne yönelik RKHK m.7 hükmünün çizdiği hukuki çerçeveyi ihlal etmek de bu kanuna aykırı bir diğer eylem olarak karşımıza çıkmaktadır.

RKHK m.57 hükmünde, m.4 ve m.6'ya aykırı eylemlerin tazminat sorumluluğu doğuracağı açıkça belirtilmiştir. RKHK m.4 hükmünde teşebbüslerin bir anlaşma yaparak veya uyumlu eylemde bulunarak bir mal veya hizmet piyasasında rekabeti engelleme bozma veya kısıtlamaları yahut bu sonuç doğmamış

³³ Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht) vom 30. März 1911 (BBl 1905 II 1).

³⁴ Reto Jacobs, *Zivilrechtliche Durchsetzung des Wettbewerbsrechts, Das revidierte Kartellgesetz in der Praxis* (Zürich: Schulthess Verlag, 2006), 210; Andreas Heinemann, *Die zivilrechtliche Verantwortlichkeit von Unternehmen für Kartellverstöße, Verantwortlichkeit im Unternehmensrecht. VII* (Zürich: Schulthess Verlag, 2014), 135-163, 160.

³⁵ Reto Jacobs, *Basler Kommentar - Kartellgesetz* (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2021), Art.12, N. 85 vd.

olsa bile böyle bir amaç taşımaları yasaklanmıştır. Yine teşebbüs birliklerinin bu yöndeki karar ve eylemleri de yasak kapsamına alınmıştır. Sadece RKHK m.4 hükmünde bu eylemlerin hukuka aykırı olduğunun belirtilmesi ile yetinilmemiş; RKHK m.56'da bu tür anlaşma ve kararların geçersiz olduğu ayrıca vurgulanmıştır. Yine, RKHK m.6'da, bir veya birden fazla teşebbüsün, bir mal veya hizmet pazarındaki hakim durumunu kötüye kullanması ve böylece rakiplere ve üçüncü kişilere zarar vermesi yasaklanmıştır.

RKHK m.4 veya m.6'ya aykırı eylemler haksız fiil niteliğindedir³⁶. Nitekim birden fazla teşebbüsün bir anlaşma yaparak rekabeti ihlal etmeleri ve rakip veya üçüncü kişilere bu nedenle zarar vermeleri yahut bir teşebbüsün bir pazardaki hâkim durumunu kötüye kullanması bir kanun hükmü tarafından yasaklanan ey-

³⁶ Pelin Güven, *Türk Rekabet Hukuku ve Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda Birleşme ve Devralmaların Denetlenmesi* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2002), 372; Tekinalp, "Yasağına Aykırılığın Özel Hukuka İlişkin Sonuçları", 259; Dilek Cengiz, *Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ve Bu Eylemin Hukuki Sonuçları* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2006), 367; Kerem Cem Sanlı, "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı'nın Özel Hukuk Alanında Getirdiği Değişikliklerin Değerlendirilmesi", *Rekabet Dergisi*, S. 30 (2007), 3-71, 24; Topçuoğlu, "Üç Kat Tazminat," 6; Mustafa Ateş, "Rekabet Hukukunun Özel Hukukla İlişkisi", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 29, S. 3 (2013) 94; Gündüz ve Koyuncu, "Usulî Engeller", 117; Hilal Utku, Belit Polat ve Seda Deniz, "Rekabet Hukukunda Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Davalarında Usul Sorunları", *Rekabet Dergisi* 13, S. 1 (2012), 103-136, 107 vd.; İlhan Yiğit, *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), 5; Aydın Öztunalı, *Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Kötüye Kullanılması* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014), 167; Şahin Ardiyok ve Ali İlicak, "Yakın Dönem Rekabet Kurulu Kararlarının Ampirik Analizi: İdarenin Tazminat Davalarına Katkı Düzeyi", *Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu* (İstanbul: On İki Levha Yayınevi, 2013), 493; Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 18; Arslan Kaya ve İlhan Yiğit, "Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Davalarında Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi* 22, S. 3 Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan (2016), 1549-1567, 1550; Hüseyin Murat Develioğlu, "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Rekabete Aykırı Davranışlar Sebebiyle İleri Sürülen Taleplerle İlgili Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, S. 151-152, (2017), 47-67, 49; Kerem Cem Sanlı, Buğra Kesici ve Cihan Doğan, "Güncel Yargı Tatbikatı Işığında Rekabet Kurulu'nun 12 Banka Kararı Üzerine Açılan Tazminat Davaları Bağlamında Ampirik Bir İnceleme", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 34, S. 4 (2018), 123-200, 192; Sami Kocabıyık, "Rekabet İhlalinden Doğan Tazminat Davasında Mahkeme ile Rekabet Kurulu Arasındaki İlişki Sorunu", *Terazi Hukuk Dergisi* 14, S. 155 (2019), 1371-1382, 1374; Özcan Günergök, "Rekabet İhlallerinden Kaynaklanan Tazminat Davalarında Zamanaşımı", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 9, S. 3 (2022), 1751-1775, 1754; Demirtaş, *Sorumluluk*, 171. Yargıtay da rekabet ihlalinin haksız fiil oluşturduğu görüşündedir. Bkz.Y11.HD, 25.03.2014, E.2012/15359, K.2014/5834 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 30.03.2015, E. 2014/13926, K. 2015/4424 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 27.10.2015, E. 2015/3450, K.2015/11139 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 29.03.2016, E.2015/7405, K.2016/3442 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y.HGK, 30.05.2018, E.2017/19, K.2018/1151 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 01.07.2019, E.2019/1672, K.2019/5015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 28.03.2022, E.2021/7383, K.2022/2486 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023). Aksi görüş, Murat Topuz, "Uyumlu Eylem Yolu ile Kartel Oluşturan Bankaların Tüketicie Karşı Sorumluluklarının Hukuki Dayanağı", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, S. 1 (2017), 189-206, 191 vd. Yazar bu sorumluluğun sözleşmeye aykırılık esasına dayandığını savunmaktadır.

lemelerdir ve üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerini ihlal etmektedir. Bu sebeple de bu eylemler, TBK m.49 anlamında birer haksız fiil örneği oluştururlar. Hukuka aykırılığın RKHK m.4 çerçevesinde bir anlaşmanın akdedilmesi ile gerçekleşmiş olması da bunu sözleşmeden doğan sorumluluk olarak nitelendirmeye olanak vermemektedir³⁷. Zira burada sözleşme ile öngörülen herhangi bir yükümlülüğe aykırılık söz konusu değildir³⁸. Benzer şekilde, fail ile mağdur arasında bir sözleşme ilişkisinin bulunması da kanaatimizce sonuca etkili olmamalıdır³⁹. Örneğin ilgili pazardaki hâkim durumunu kötüye kullanarak müşterisine aşırı fiyat uygulayan bir teşebbüsün eylemindeki aykırılık da, aşırı fiyat unsurunu içeren nispi borç ilişkisine, yani sözleşmeye değil, aşırı fiyat uygulamasını, yani hakimiyetin kötüye kullanılmasını, yasaklayan kanun hükmüne⁴⁰ (RKHK m.6) aykırılıktır.

RKHK m.57 hükmünde, tazminat sorumluluğu düzenlenirken sadece m.4 ve m.6'daki eylemler sayılmış fakat birleşme ve devralmaların kontrolüne ilişkin m.7'ye atıf yapılmamıştır. Bu ise, RKHK m.7'ye aykırılığın hukuki sorumluluk doğurup doğurmayacağı tartışmasına yol açmıştır. Öğretideki bir görüş⁴¹, RKHK m.7'nin emredici bir düzenleme olmasından hareketle, hükme aykırı bir eylemin yeterli olduğunu ve hükmün ihlal edilmesinin hukuki sorumluluğa sebebiyet verebileceğini savunmaktadır. Buna karşılık diğer bir görüş⁴² ise, RKHK m.7'nin

³⁷ Aksi görüş Akipek Öcal, Kırkbeşoğlu ve Tokbaş, *Sorularla 12 Bankaya Karşı Üç Kat Tazminat*, 94.

³⁸ Krş. Kerem Cem Sanlı, "Rekabet Kurulu'nun 12 Banka Hakkında Verdiği İhlal Kararı Üzerine Açılmakta Olan Tazminat Davaları Hakkında Bazı Düşünceler", *Legal Hukuk Dergisi* 16, S. 183 (2018), 1089-1158, 1145 vd. Yazar RKHK m.6'ya aykırı bir şekilde bir hakim teşebbüsün aşırı fiyat uygulaması yapması halinde hukuka aykırı olanın fiyatlandırma eylemi olduğunu, bu anlamda yasaklananın doğrudan dikey ilişkilerdeki fiyat veya diğer koşulları olduğunu belirtmektedir.

³⁹ Zekeriyya Arı, *Rekabet Hukukunda Danışıklılık Kavramı ve Hukuki Sonuçları* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2004), 215; Metin İkizler, *Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005), 357, dn. 310; Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 17-19; Krş. Cihan Doğan, "Rekabet Hukuku İhlalinden Doğan Sorumluluğun Hukuki Temeli ve Buna Bağlı Sorunlara İlişkin Kısa Bir Değerlendirme", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 33, S. 4 (2017), 271-313, 277. Krş. Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 50. Yazar, zarar gören ile eylemin faili arasında bir sözleşmesi ilişkisi bulunması halinde zarar görenin ister haksız fiile, isterse sözleşmeden doğan sorumlulukla ilgili düzenlemelere dayanabileceği görüşündedir.

⁴⁰ Burada aykırılığın bir sözleşmeye değil kanuna dayandığının belirtilmesi, bu sorumluluğu kanundan kaynaklanan sorumluluk olarak nitelemeye yol açmamalıdır. Kastedilen, sorumluluğa sebebiyet veren eylemin sözleşme ile öngörülen bir yükümlülüğe dayanmadığının vurgulanmasıdır. Nitekim bir eylemin haksız fiil olabilmesi için gereken ilk unsur hukuka aykırı bir eylemin varlığıdır ve bu çerçevede hukuka aykırılık RKHK m.4 veya m.6 hükümlerinin ihlal edilmesidir. Konuya ilişkin ayrıntılı bir tartışma için bkz. Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 18, dn. 31.

⁴¹ İ. Yılmaz Aslan, *Rekabet Hukuku - Teori, Uygulama ve Mevzuat* (Bursa: Ekin Yayınevi, 2017), 1137; Güven, *Birleşme ve Devralmaların Denetlenmesi*, 372 vd; Tekinalp, "Yasağına Aykırılığın Özel Hukuka İlişkin Sonuçları", 261; Topçuoğlu, "Üç Kat Tazminat", 16; Doğan, "Kısa Bir Değerlendirme", 277.

⁴² Nurkut İnan, "4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Özel Hukuka İlişkin Hükümlerine Eleştirel Bir Bakış", *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu II*, (Ankara: Rekabet Kurumu Yayını, 2004), 48; Osman Berat Gürzumar, "Özel Hukuk Açısından 4054 Sayılı Kanun", *4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve Bu Kanun'da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Taslak, Sempozyum, 7-8 Ekim 2005*, Yayın No 426 (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku

yalnızca piyasanın yapısının korunmasıyla ilgili olmasını temel alarak, bu hükme aykırı yoğunlaşmaların hukuki bir sorumluluğa sebebiyet vermeyeceği fikrinde- dir. Gerçekten kanaatimizce de RKHK m.7, piyasalardaki yoğunlaşmaları kontrol altında tutulmasını amaçlayan bir hükümden ibarettir. Salt bu hükme riayet edilmemesi, hukuki sorumluluğu gerektirecek bir netice de doğurmamaktadır. Hükümde öngörülen kontrol mekanizmasını dolanan bir yoğunlaşma sebebiyle bir teşebbüs piyasada hakim duruma gelir ve devamında da hakimiyetini kötü- ye kullanırsa bu eylem zaten RKHK m.6'ya aykırı olacak ve RKHK m.57'nin atfıyla hukuki sorumluluk doğuracaktır. Haliyle, RKHK m.7'nin ihlaline hukuki sorumluluk sonucunu bağlamanın pratik bir anlamı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla, sadece RKHK m.57'nin lafzı değil, RKHK m.7'nin öngörülme amacı ve işlevi de, bu hükümde öngörülen yoğunlaşma kontrolü mekanizmasına aykırı birleşme ve devralmaları için hukuki sorumluluk kapısını kapatmıştır.

Görüldüğü üzere RKHK m.57 vd. hükümleri rekabeti ihlal eden teşebbüslere bir hukuki sorumluluk yüklemiş ve bu çerçevede rekabet ihlalinden zarar gören kimselere de tazminat hakkı bahşetmiştir. Burada rekabet ihlali oluşturan eylemler TBK m.49 anlamında hukuka aykırı eylemlerdir⁴³ ve bu eylemlerden doğan sorumluluk da haksız fiil sorumluluğudur. O halde, RKHK m.58'de düzenlenen davanın tabi olacağı zamanaşımı süresi belirlenirken de haksız fiil sorumluluğuna ilişkin zamanaşımı süreleri öngören TBK m.72 hükmü belirleyici olmalıdır.

D. TÜRK BORÇLAR KANUNU M.72'YE GÖRE ZAMANAŞIMI SÜRESİ

1. Genel Olarak

Rekabet ihlali haksız fiil niteliğinde bir eylem olduğu için RKHK m.58'e dayalı olarak açılacak tazminat davaları, TBK'nın haksız fiil sorumluluğuna ilişkin m.72'de belirlenen sürelerle tabidir. TBK m.72/1 uyarınca "*Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak, tazminat ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiilden doğmuşsa, bu zamanaşımı uygulanır.*" Buna göre haksız fiile dayalı tazminat talepleri, normal (iki yıl), azami (on yıl) ve istisnai (ceza zamanaşımı) olmak üzere üç tür zamanaşımı süresine tabidir. Bu çerçevede öncelikle TBK uyarınca haksız fiilden kaynaklanan dava hakkının tabi olduğu zamanaşımı konusunda genel bir değerlendirme yapmak gerekir.

Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2005), s. 28; Sanlı, "Değişikliklerin Değerlendirilmesi", 27 vd; Yiğit, *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 5 vd; Ardiyok ve Ilıcak, "İdarenin Tazminat Davalarına Katkı Düzeyi", 505; Utku, Polat ve Deniz, "Tazminat Davalarında Usul Sorunları", 360; Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 99 vd.

⁴³ Haksız fiil niteliğinde olan rekabet ihlalinin ceza hukuku bağlamında *kabahat* niteliği ve bu durumun davanın tabi olacağı zamanaşımı tartışmasına etkisi aşağıda "II. E. Kabahatler Kanunu m.20'deki Sürenin Uygulanabilirliği Sorunu" başlığında ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2. Normal Zamanaşımı Süresi

TBK m.72/1'de normal zamanaşımı süresi iki yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü, yani faili öğrendiği tarihte başlamaktadır. Dikkat edilmelidir ki bu zamanaşımı süresinin başlaması için aranan koşul, zararın ve tazminat yükümlüsünün öğrenilmesi unsurlarının kümülatif gerçekleşmesi gerekliliğidir⁴⁴. Yani sadece zararı yahut sadece tazminat yükümlüsünü öğrenmek yetmez; her iki unsura da vakıf olmak gerekir. Bu sebeple, iki unsurun da aynı anda öğrenildiği durumlarda süre zaten bu tarihten itibaren başlayacaktır. Ancak birinin diğerinden daha sonra öğrenilmesi varsayımında, kümülatif gerçekleşme gerekliliği ikinci unsuru öğrenme anında sağlanmış olacağından, iki yıllık süre de ikinci unsuru öğrenme anında başlayacaktır⁴⁵.

Zararı öğrenmek, tam olarak zararın kesin miktarını öğrenmek demek değildir⁴⁶. Zararın varlığını, niteliğini ve bir tazminat davası açabilmek ve ciddi bir şekilde yürütebilmek için yeterli olacak ölçüde zarara ilişkin temel unsurları öğrenmek yeterlidir⁴⁷. Tazminat yükümlüsünü öğrenmek için ise haksız fiilin failinin kimliği konusunda kesin bir bilgiye sahip olmak gerekir⁴⁸. Haksız fiilden birden fazla kişinin sorumlu olması durumunda, zamanaşımı süresi hangi failin kimliği öğrenildi ise ona karşı işlemeye başlayacaktır⁴⁹.

Diğer yandan, TBK m.72/1 hükmü iki yıllık sürenin zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği anda başlayacağını belirtmiş; öğrenebilecek durumda olup olmamaya dair bir düzenleme getirmemiştir. Bu sebeple de zarar görenin, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten daha önceki bir dönemde bu hususları öğrenebilecek durumda olmasının TBK m.72/1 açısından bir önemi bulunmamaktadır⁵⁰. Bu kurguda iki yıllık süre, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrenebilecek durumda olduğu daha önceki tarihte değil, fiilen öğrendiği tarihte işlemeye başlayacaktır.

⁴⁴ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2022), 611; M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I. (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022), 77; M. Murat İnceoğlu, Ece Baş Süzal ve Asuman Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, S. 145-146 (2016), 149-209, 152.

⁴⁵ Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 56.

⁴⁶ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993), 718; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 78.

⁴⁷ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 718; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 78; İnceoğlu, Baş Süzal ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 159; Murat Topuz, "Yargıtay Kararları Çerçevesinde Zamanaşımının İşlemeye Başlaması İçin Gerekli Koşullardan Olan 'Zararın Öğrenilmesi' Olgusu (TBK m.72)", *Terazi Hukuk Dergisi* 14, S. 157 (2019), 1774-1782, 1776 vd.

⁴⁸ İnceoğlu, Baş Süzal ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 162.

⁴⁹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 78.

⁵⁰ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 77.

Zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten daha sonraki bir dönemde, önceden öğrendiği zararını aşan boyutta başka bir zararının bulunduğunu öğrenmesi varsayımında, elbette ki iki yıllık süre sonradan öğrenilen zarar tarihinde yeniden başlayacaktır.

3. Azami Zamanaşımı Süresi

TBK m.72/1 uyarınca haksız fiil sebebiyle tazminat davası açma hakkı, normal zamanaşımı süresinden bağımsız olarak, zarara sebebiyet veren hukuka aykırı eylemin gerçekleşme tarihinden itibaren her hâlükârda on yıl sonra zamanaşımına uğrar. Bu süre, zarar görenin dava hakkını kullanabileceği en son tarihi belirtmektedir ve normal zamanaşımı süresi içinde olmak kaydıyla hakkın kullanılabilirliği son anı gösterir. Dolayısıyla, zarar gören, zararı veya tazminat yükümlüsünü öğrenemese ve normal zamanaşımı süresi başlamasa dahi azami zamanaşımı süresi olan on yılın dolması ile birlikte dava hakkı zamanaşımına uğrayacaktır⁵¹. Hatta hukuka aykırı eylemin işlenmiş olması yeterli olup, zararın doğması gerekmez⁵².

Zarara sebebiyet veren eylemin süreklilik arz eden bir eylem olması durumunda, şüphesiz ki bu süre eylemin son bulduğu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır⁵³.

4. Ceza Zamanaşımı Süresi

İki yıllık normal ve on yıllık azami sürenin haricinde TBK m.72/1'de bir ceza zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Buna göre zarara sebebiyet veren eylem, aynı zamanda ceza kanunları uyarınca cezayı gerektiren bir fiil olarak nitelenmiş ise ve bu fiil için ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı süresi⁵⁴ öngörülmüş ise, bu süre tazminat davası için de uygulanacaktır. Buradaki amaç, haksız fiil sorumluluğu doğuran bir eylemden dolayı aleyhine aynı zamanda ceza dava-

⁵¹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 80.

⁵² Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 720; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 80; O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. VI/1,2 (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 618. Buna karşılık Yargıtay, istikrar kazanmamış bir kararında aksi görüş belirtmiş ve hukuka aykırı eylemin gerçekleşmesine rağmen henüz zarar ortaya çıkmamışsa, zamanaşımı süresinin zararın doğduğu tarihte başlayacağını içtihat etmiştir (Y4.HD. 13.05.2002, E.2002/4491, K.2002/5701 - Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 348, dn.523). Ayrıntılı bilgi için bkz. Inceoğlu, Baş Süzal ve Aytekin Inceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 164.

⁵³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 80.

⁵⁴ 5237 sayılı ve 26/9/2004 tarihli Türk Ceza Kanunu (TCK - 12.10.2024 tarihli ve 25611 sayılı RG) m.66'da düzenlenen "dava zamanaşımı", kanunda öngörülen zamanaşımı süresinin geçmesi halinde devletin artık o suçla ilgili yargılama yapamayacağını ifade eder. TCK m.68'de ise "ceza zamanaşımı" düzenlenmektedir. Bu ise, öngörülen sürenin dolması halinde artık o cezanın infaz edilemeyeceği anlamına gelmektedir. TBK m.72/1'de atıfta bulunulan zamanaşımı ise TCK m.66'da düzenlenen "dava zamanaşımı"dır [Günergök, "Tazminat Davalarında Zamanaşımı", 1758; Inceoğlu, Baş Süzal ve Aytekin Inceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 191 vd; Hayrunnisa Altın, "Haksız Fiillere Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 69, S 1 (2020), 1-32, 6].

sı da açılabilir bir kişiye karşı zarar gören kimsenin, sırf normal veya azami zamanaşımı sürelerinin dolması sebebiyle tazminat davası açma hakkını yitirmesi sonucundan kaçınmaktadır⁵⁵. Zarara uğrayan kişiye zararının tazminini dava edebilmek için daha kısa bir zamanaşımı süresinin tanınması durumunda devlet, kendisi o eylemden dolayı faili cezalandırabilecekken zarar gören kişi hakkını aramaktan mahrum kalabilecektir⁵⁶. İşte daha uzun olan ceza zamanaşımı süresini hukuk davası için de geçerli kılmak bu hakkaniyetsiz sonucu bertaraf edecektir.

Ceza zamanaşımı süresinin hukuk davası için de uygulanabilmesi için, eylemin ceza kanunlarına göre cezayı gerektiren bir fiil olması yeterlidir. Ayrıca bu fiil için öngörülen cezanın infaz edilmesi, hatta soruşturma veya kovuşturma başlatılmış dahi gerekli değildir⁵⁷.

E. KABAHAHLER KANUNU M.20'DEKİ SÜRENİN UYGULANABİLİRLİĞİ SORUNU

1. Genel Olarak

TBK m.72/1 hükmü, haksız fiilden doğan tazminat talepleri için iki ve on yıllık zamanaşımı süresi öngörmüş ve devamlı eylemin ceza kanunlarına göre cezayı gerektiren bir fiil olması halinde ve ceza kanunlarında o fiil için belirlenen zamanaşımı süresinin daha uzun olması halinde tazminat davası için de bu sürenin uygulanacağını belirtmiştir. RKHK m.57 vd. hükümlerinde rekabet ihlali nedeniyle zarar gören kimsenin açacağı tazminat davaları için bir zamanaşımı süresi öngörülmediği ve rekabet ihlali de haksız fiil niteliğinde olduğu için, TBK m.72'deki düzenleme bu davalar için de uygulanacaktır. Bu bağlamda iki yıllık normal ve on yıllık azami zamanaşımı süresi açısından kural olarak bir sorun bulunmamaktadır. Ancak, rekabet ihlalinin TBK m.72/1 bağlamında ceza kanunları gereğince cezayı gerektiren bir fiil olup olmadığı konusunda bir açıklık bulunmamaktadır.

2. Kabahatler Kanunu m.20'deki Zamanaşımının Türk Borçlar Kanunu m.72/1 Bağlamında "Ceza Zamanaşımı" Olarak Görülüp Görülemeyeceği

RKHK'nın İkinci Kısmının Üçüncü Bölümü, "İdari Para Cezaları" başlığı- nı taşımaktadır. Aynı şekilde RKHK'nın "İdari Para Cezası" başlıklı m.16 hükmünde, kanuna esas ve usul bakımından muhalefet edilmesi idari para cezasını gerektiren fiiller olarak sayılmıştır. Bu çerçevede, konu açısından arz ettiği önem sebebiyle RKHK m.16/3'ye özellikle değinmek gerekir. Nitekim bu hükümde kanun koyucu, "Bu Kanunun 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda

⁵⁵ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 81; İnceoğlu, Baş Süzel ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 171 vd.

⁵⁶ Kaya ve Yiğit, "Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı", 1559.

⁵⁷ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 723; Mustafa Sonkurt, "Olağanüstü Zamanaşımının Haksız Fiillere Uygulanması", *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi* 7, S. 1 (2023), 1-36, 14.

bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir.” düzenlemesine yer vermiştir.

Görüldüğü üzere RKHK m.16/3 uyarınca, bu kanuna aykırı olan eylem, karar veya anlaşmalar ile rekabetin engellenmesi, bozulması yahut kısıtlanması veya belirli bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu kötüye kullanılması RKHK’da açıkça idari para cezasını gerektiren fiiller olarak belirlenmiştir⁵⁸.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu⁵⁹ (KK) m.2’de kabahat kavramı “kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık” şeklinde tanımlanmıştır. Devamla KK m.16/1’de de kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımların “idarî para cezası” ve “idarî tedbirler” olduğu ifade edilmiştir. Kabahatlerin tabi olduğu zamanaşımı süresi ise KK m.20’de düzenlenmektedir. KK m.20/2 hükmünde maktu idari para cezaları için kademeli olarak azalan (beş, dört ve üç yıl) zamanaşımı süreleri öngörülmüş iken m.20/3 hükmünde ise nispi para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıl olarak belirlenmiştir.

Anılan hükümlerin birlikte değerlendirildiğinde görülmektedir ki RKHK m.16/3 uyarınca idari para cezasını gerektiren rekabet ihlalleri, KK m.2 ve m.16/1 uyarınca “kabahat” olarak nitelendirilecektir ve bu ihlaller için öngörülen idari para cezaları KK m.20/3 uyarınca sekiz yıllık soruşturma zamanaşımı süresine tabi olacaktır. O halde bu noktada ele alınması gereken husus, KK m.2 ve 16/1 uyarınca kabahat olarak nitelendirilen rekabet ihlallerinin TBK m.72/1 tahtında “ceza kanunlarının daha uzun bir zamanaşımı öngördüğü cezayı gerektiren bir fiil” olup olmadığı meselesidir.

Öğretide bu konuda iki farklı görüş bulunmaktadır. Birinci görüşü savunanlara göre rekabet ihlallerinden kaynaklanan tazminat davalarında ceza zamanaşımının uygulanması olanaklı değildir⁶⁰. Zira bu görüşe göre ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için eylemin suç vasfında olması ve cezayı gerektirmesi gerekir.

⁵⁸ RKHK’nın “Para Cezaları ve Süreli Para Cezalarında Zamanaşımı” başlıklı m.19 hükmünün ilk hali, Rekabet Kurulu’nun ihlaller için idari para cezası verme yetkisini beş yıllık bir zamanaşımı süresine tabi tutmuş iken, 5728 sayılı ve 23.01.2008 tarihli Kanun (08.02.2008 tarihli ve 26781 sayılı RG) ile bu hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

⁵⁹ 5326 sayılı ve 30.03.2005 tarihli Kabahatler Kanunu (31.03.2005 tarihli ve 25772 mükerrer sayılı RG).

⁶⁰ Topçuoğlu, “Üç Kat Tazminat”, 48 vd; Yiğit, *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 326; Kesici, *Haksız Fiil Sorumluluğu*, 355, s. 357, dn. 548; Atilla Altop, “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4., 6. ve 7. maddelerinde Yasaklanmış Olan Eylemler Sonucunda Zarara Uğramış Olan Kişilerin Türk Borçlar Kanunu’nun Haksız Fiillere İlişkin Hükümleri Uyarınca İleri Sürdükları Tazminat Taleplerine Uygulanacak Zamanaşımı Süresi”, *Fasikül Hukuk Dergisi* 10, S. 100 (2018), 47-55, 51 vd.; Sanlı, “Tazminat Davaları Hakkında Bazı Düşünceler”, 1140; Demirtaş, *Sorumluluk*, 175 vd.

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu⁶¹ suçları “cürüm” ve “kabahat” olarak saymışken (m.1/2) yürürlükteki TCK’da kabahat kavramına yer verilmemiş; bu kavram KK’da düzenlenmiştir. Devamla, KK’nın Genel Gerekeç’inde kabahatleri suç olmaktan çıkarmaya yönelik bir hukuk politikasının gereği olarak kabahatlerin KK’da ele alındığı ifade edilmiştir. Yine TCK m.45/1’de cezalar “hapis” ve “adli para cezaları” olarak sayılmıştır.

İkinci görüşü savunan yazarlar ise KK m.20/3’te düzenlenen sekiz yıllık zamanaşımı süresinin TBK m.72 bağlamında ceza zamanaşımı olarak dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır⁶². Bu görüşe göre kabahatlerin ceza kanunu dışına çıkarılması ceza hukuku dışına da çıkarıldığı anlamına gelmemektedir. Para cezasının adli veya idari olarak nitelendirilmesi sadece suç tanımında değişiklik oluşturmaktadır. Bu fiillerin ceza yaptırımına tutulması değişmemiştir. Öte yandan, KK’da TCK’nın birçok hükmüne atıf yapılmış durumda olması da KK’nın da ceza kanunları arasında sayılması gerektiğini göstermektedir.

Kanaatimizce ikinci görüşün gerekçeleri daha isabetlidir ve bu doğrultuda KK m.20/3’teki sekiz yıllık süre TBK m.72/1 bağlamında “ceza zamanaşımı süresi” olarak kabul edilmeli ve rekabet ihlalinin doğan tazminat davalarına tatbik edilmelidir. Her şeyden önce TBK m.72 hükmü, sadece TCK’ya atıf yapmış değildir. Bu sebeple de kavramları sadece TCK ile sınırlı yorumlamak isabetli olmayacaktır. Bu çerçevede, TBK m.72/1 hükmünde geçen “ceza” kavramını da sadece TCK m.45/1 bağlamında “hapis” ve “adli para cezaları” ile sınırlı görmemek gerekir. Aynı şekilde, TBK m.72/1 hükmünde, eylemin cezayı gerektiren bir fiil olması yeterli görülmüş; bunun teknik olarak suç vasfında olması koşulu da aranmamıştır. Hükümde, TCK yerine genel bir ifade olan “ceza kanunları” ifadesi tercih edilmiştir. O halde ceza hukukuna ilişkin diğer kanunlarda aynı fiil için farklı bir yaptırımın öngörülmesi ve bu yaptırımın daha uzun bir zamanaşımı süresine tabi tutulması halinde bu sürenin TBK m.72/1 kapsamında mütalaa edilmesinde bir engel bulunmamalıdır.

Öte yandan, kanunun yer ve zaman bakımından uygulanması, hukuka uygunluk nedenleri, kusurluluğu ortadan kaldıran haller ve teşebbüs gibi birçok konuda KK’da TCK’ya atıf yapılması⁶³, hatta kanunilik ilkesi gibi önemli bir ilkede ceza hukuku ile koşutluk sağlanması⁶⁴, idari para cezasının idare hukuku ile bağlantılı olmasına rağmen özünde ceza hukuku kapsamında olması⁶⁵ hatta

⁶¹ 765 sayılı ve 01.03.1926 tarihli Türk Ceza Kanunu (13.03.1926 tarihi ve 320 sayılı RG).

⁶² Cengiz, *Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem*, 420 vd; İlhan Yiğit, “Avrupa Birliğinin Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Davalarına İlişkin Direktifi Kapsamında Türk Rekabet Hukukuna Bakış”, *Rekabet Forumu*, S. 89 (2014), 12-30, s. 19 vd; Aslan, *Rekabet Hukuku*, 1152 vd; Kaya ve Yiğit, “Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı”, 1554; Günergök, “Tazminat Davalarında Zamanaşımı”, 1773. Krş. Sanlı, Kesici ve Doğan, “Ampirik Bir İnceleme”, 155.

⁶³ Yiğit, “Direktifi Kapsamında Türk Rekabet Hukukuna Bakış”, 20; Kaya ve Yiğit, “Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı”, 1554.

⁶⁴ Günergök, “Tazminat Davalarında Zamanaşımı”, 1773.

⁶⁵ Yiğit, “Direktifi Kapsamında Türk Rekabet Hukukuna Bakış”, 20.

yaptırımın adında dahi “ceza” ifadesine yer verilmesi⁶⁶ KK’nın ceza hukukunun bir parçası olduğunu açıkça göstermektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de 01.03.2006 tarihli bir kararında⁶⁷ açıkça “(...) 252 sayılı Yasa’nın 7. maddesiyle, çeşitli yasalarda hafif hapis veya hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımlar idari para cezasına dönüştürülmüştür. Yaptırımın adının yasa ile “idari” olarak değiştirilmesinin, bu tür yaptırım uygulanacak eylemlerin gerçekte ceza hukuku alanına giren suç olma özelliklerini etkilemeyeceği açıktır.” şeklinde içtihat ederek kabahatin ceza hukuku karakterini vurgulamıştır.

Dolayısıyla, KK m.20/3 hükmünde yer alan sekiz yıllık zamanaşımı süresinin TBK m.72/1 anlamında “daha uzun ceza zamanaşımı süresi” olarak kabul edilmesi ve rekabet ihlaline dayalı olarak açılan tazminat davaları için de uygulanması konusunda tereddüt bulunmamalıdır.

3. Kabahatler Kanunu m.20’deki Zamanaşımının Türk Borçlar Kanunu m.72/1’deki Hangi Zamanaşımının Yerine Uygulanacağı

TBK m.72/1 hükmünde, eylemin ceza kanunları uyarınca cezayı gerektiren bir fiil olması ve bu fiil için ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüşse bu sürenin hukuk davası için de uygulanacağı belirtilmiş ve fakat iki yıllık normal zamanaşımının mı yoksa on yıllık azami zamanaşımının mı yerine uygulanacağı konusunda bir açıklık getirmemiştir.

Öğretide baskın olarak bu sürenin hem normal hem de azami zamanaşımı süresi yönünden etki doğurduğu kabul edilmekteyse de⁶⁸, KK m.20/3’teki zamanaşımının uygulanması açısından kanaatimizce bu sorunun bir önemi bulunmamaktadır. Zira TBK m.72/1 hükmü, “daha uzun bir zamanaşımı öngörme” unsurunu ceza zamanaşımı süresinin uygulanmasının bir koşulu olarak belirlemiştir. KK m.20/3’teki zamanaşımı süresi sekiz yıldır. Bu süre, TBK m.72/1’deki zamanaşımı sürelerinden iki yıllık normal zamanaşımı süresinden uzun ve fakat on yıllık azami zamanaşımı süresinden kısadır.

⁶⁶ Günergök, “Tazminat Davalarında Zamanaşımı”, 1773.

⁶⁷ AYM Kararı, 01.03.2006, E. 2005/105, K. 2006/35 (22.07.2006 tarihli ve 26236 sayılı RG). Aynı yönde AYM Kararı, 09.03.2006, E. 2006/34, K. 2006/37 (06.10.2006 tarihli ve 26311 sayılı RG); AYM Kararı, 06.04.2006, E. 2006/54, K. 2006/47 (06.10.2006 tarihli ve 26311 sayılı RG).

⁶⁸ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 725; Veysel Başpınar ve Mehmet Altunkaya, “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57, S. 1 (2008), 95- 131, 09; Muharrem Tütüncü, “Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Haksız Fiil Zamanaşımı”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, S. 1 (2012), 151-195, 172; Veysel Başpınar, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerinde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, *Türkiye-İsviçre Karşılaştırmalı Hukuk Sempozyumu - I Borçlar Hukuku, Turkey-Swiss Comparative Law Symposium - I Law of Obligation* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2015), 77- 110, 91; İnceoğlu, Baş Sözel ve Aytekin Inceoğlu, “Haksız Fiil Zamanaşımı”, 192. Tartışma ve aksi görüşler için ayrıca bkz. Günergök, “Tazminat Davalarında Zamanaşımı”, 1759; Develioğlu, “Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı”, 55.

O halde, TBK m.72/1'in açık lafzı karşısında, rekabet ihlaline dayalı olarak açılacak tazminat davaları bakımından, iki yıllık normal zamanaşımı süresi yerine ondan daha uzun olan KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresi uygulanacak; ancak on yıllık azami zamanaşımı süresi ise uygulanmaya devam edecektir⁶⁹. Zira KK m.20/3'teki zamanaşımı süresi TBK m.72/1'deki on yıllık azami zamanaşımı süresinden daha kısa olduğu için, azami zamanaşımı süresinin yerine uygulanması olanaklı değildir. Dolayısıyla, rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davaları, TBK m.72/1'deki iki yıllık normal zamanaşımı süresinin yerine uygulanacak olan sekiz yıllık uzun ceza zamanaşımı (KK m.20/3) ve on yıllık azami zamanaşımı (TBK m.72/1) sürelerine tabi olacaktır.

4. Yargıtay Uygulaması

KK m.20/3'te nispi idari para cezaları için öngörülen sekiz yıllık zamanaşımının RKHK m.57'ye dayalı olarak açılan tazminat davaları için de uygulanıp uygulanamayacağı konusundaki Yargıtay'ın uygulaması, zaman içinde değişiklik göstermiş ve istikrar kazanmıştır.

Konuya ilişkin olarak Yargıtay'ın tespit edebildiğimiz ilk kararı 11. HD'nin 25.03.2014 tarihli kararıdır⁷⁰. Bu kararda ilk derece mahkemesi RKHK m.58'den kaynaklanan tazminat talebi için 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu⁷¹ (eTBK) m.60'ta düzenlenen haksız fiile ilişkin bir yıllık (TBK m.72/1 için iki yıl) normal zamanaşımı süresini uygulamış ve zamanaşımı nedeniyle davayı reddeden ilk derece mahkemesi kararı Yargıtay tarafından da onanmıştır.

Konuya ilişkin ikinci karar ise, Yargıtay 11. HD'nin 25.03.2014 tarihli kararı için karar düzeltme talebi üzerine aynı ihtilafa ilişkin olarak verilen 11. HD'nin 30.03.2015 tarihli kararıdır⁷². Bu kararında Yargıtay önceki içtihadını değiştirmiş ve rekabet ihlalinin idari para cezasını gerektirdiğini, bunun da KK m.20/3 uyarınca sekiz yıllık zamanaşımına tabi olduğunu, eTBK m.60 (TBK m.72) uyarınca bu sürenin ceza zamanaşımı süresi olarak kabul edilmesi gerektiğini ve dolayısıyla RKHK m.57'ye dayalı olarak açılan tazminat davalarının sekiz yıllık zamanaşımına tabi olduğunu içtihat ederek ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

Yargıtay 11. HD'nin 13.04.2015 tarihli bir diğer kararında⁷³, ilk derece mahkemesi, RKHK m.57'ye dayalı olarak açılan tazminat davası için 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu⁷⁴ (eTTK) m.62'de (TTK m.60) haksız rekabet için öngörülen üç yıl-

⁶⁹ Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 55.

⁷⁰ Y11.HD, 25.03.2014, E.2012/15359, K.2014/5834 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁷¹ 818 sayılı ve 22.04.1926 tarihli Türk Borçlar Kanunu (29.04.1926 tarihli ve 359 sayılı RG).

⁷² Y11.HD, 30.03.2015, E.2014/13296, K.2015/4424 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁷³ Y11.HD, 13.04.2015, E.2015/15, K.2015/5128 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁷⁴ 6762 sayılı ve 26.06.1956 tarihli Türk Ticaret Kanunu (09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı RG).

lık azami zamanaşımı süresini uygulamış ve davayı reddetmiştir. Yargıtay ise eTBK m.60'nin atfıyla KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresinin bu davalarda da uygulanması gerektiğini belirterek ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur⁷⁵.

27.10.2015 tarihli diğer bir kararında⁷⁶ da Yargıtay 11. HD, yine KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını içtihat etmiştir. Karar oyçokluğu ile alınmıştır. Ancak karşı oy gerekçesi KK m.20/3'teki ceza zamanaşımı süresinin uygulanmasına değil, zamanaşımının başlangıç anına ilişkindir.

Yargıtay 11. HD'nin bir diğer kararı 29.03.2016 tarihli karardır⁷⁷. Bu karara konu ihtilafta ilk derece mahkemesi eTBK m.60'ta (TBK m.72) düzenlenen zamanaşımı süresinin dolması sebebiyle davayı reddetmiştir. İlk derece mahkemesinin ceza zamanaşımını uygulayıp uygulamadığı karardan anlaşılacaktır. Yargıtay ise olay tarihi itibarıyla eylemin 756 sayılı eski Türk Ceza Kanunu⁷⁸ (eTCK) m.102/4 hükmünde düzenlenen beş yıllık ceza zamanaşımına tabi olduğunu ve bu sürenin de dava konusu olayda dolduğunu belirterek ilk derece mahkemesi kararını onamıştır.

Konu hakkında Yargıtay'ın görüş değiştirdiği yukarıda bahsettiğimiz 11. HD'nin 30.03.2015 tarihli bozma kararı⁷⁹ sonrasında ilk derece mahkemesi, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresinin bu davalarda uygulanamayacağını ifade ederek direnme kararı vermesi üzerine dosya Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na intikal etmiştir. Hukuk Genel Kurulu ise 30.05.2018 tarihli kararında⁸⁰, bozma öncesinde verilen karar ile direnme kararındaki gerekçenin aynı olmadığından hareketle bunun teknik anlamda bir direnme kararı olmadığına hükmetmiş ve dosyanın 11. HD'ye gönderilmesine karar vermiştir. Dosyanın gönderildiği 11. HD ise, 01.07.2019 tarihli kararında⁸¹, KK'nın da ceza hukuku sistemine dahil olduğunu, cezayı gerektiren bir fiil olarak kabulünün gerektiğini, ceza kanunları sistematığının değişmesinin idari para cezasını "ceza" olmadığı anlamına gelmeyeceğini, bu sebeple davanın KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımına tabi olduğunu ve belirterek davanın da bu süre içinde açıldığından hareketle ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

⁷⁵ Öğretide de rekabet ihlali nedeniyle uğranılan zararın tazmini için açılacak davanın, davacının tacir olması halinde TTK'nın haksız rekabete ilişkin bir ve üç yıllık zamanaşımı hükümlerine tabi olması gerektiği yönünde isabetsiz bir görüş bulunmaktadır (Bkz. Topuz, "Uyumlu Eylem Yolu ile Kartel Oluşturan Bankalar", 196).

⁷⁶ Y11.HD, 27.10.2015, E. 2015/3450, K.2015/11139 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁷⁷ Y11.HD, 29.03.2016, E.2015/7405, K.2016/3442 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁷⁸ 756 sayılı ve 01.03.1926 tarihli eski Türk Ceza Kanunu (13.03.1926 tarihli 320 sayılı RG).

⁷⁹ Y11.HD, 30.03.2015, E.2014/13296, K.2015/4424 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁸⁰ Y.HGK, 30.05.2018, E.2017/19, K.2018/1151 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁸¹ Y11.HD, 01.07.2019, E.2019/1672, K.2019/5015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

Yargıtay'ın bu davaların tabi olduğu zamanaşımı konusunu ele aldığı tespit edebildiğimiz son kararı 11. HD'nin 28.03.2022 tarihli kararıdır⁸². Bu kararında da bir önceki kararı olan 01.07.2019 tarihli kararındaki⁸³ gerekçeler aynı sonuca varmış ve KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresinin rekabet ihlalinden doğan tazminat davaları için de uygulanacağına hükmetmiştir.

Mevcut durumda, kanaatimizce rekabet ihlaline dayalı olarak açılan tazminat davalarının tabi olduğu zamanaşımı konusunda Yargıtay'ın görüşünün netlik ve istikrar kazandığını söylemek mümkündür. Buna göre KK m.20/3 hükmünde belirlenen sekiz yıllık zamanaşımı süresi, TBK m.72/1 bağlamında ceza zamanaşımı süresi olarak kabul edilecek ve bu hükmün atfı ile KK'daki bu zamanaşımı süresi RKHK m.57'ye dayalı olarak açılan davalara da uygulanacaktır.

F. DAVANIN TABİ OLACAĞI ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BAŞLANGIÇ ANI

Yukarıda da değinildiği üzere rekabet ihlali bir haksız fiil niteliğindedir ve bu sebeple de RKHK'da özel hüküm bulunmadığından rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davası için TBK m.72 hükmü uygulanacaktır. Hükümde iki yıllık normal zamanaşımı süresinin, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihte; on yıllık azami zamanaşımı süresi ise hukuka aykırı eylem tarihinde başlayacağı düzenlenmiştir. Ceza zamanaşımı için ise bir başlangıç anına yer verilmemiştir.

Zamanaşımının başlangıç anı konusunda öğretide bir görüş birliği yoktur. Hakim görüşü, *de lege lata* hukuka aykırılığın Rekabet Kurulu kararı ile öğrenileceği ve zamanaşımının bu tarihte başlaması gerektiğini savunmaktadır⁸⁴. Diğer bir görüşe göre ise, zararın ve failin öğrenilmesi her şeyden önce hukuka aykırılığın tespit edilmesini gerektirir. Bu tespit ise Rekabet Kurulu kararının kesinleşmesi ile mümkün olacağından zamanaşımı süresi kararın kesinleşme tarihinde başlayacaktır⁸⁵. Üçüncü bir görüş ise, Rekabet Kurulu kararının içeriğini öğrenmeden eylemin hukuka aykırılığına dair bir değerlendirme yapılamayacağı, bu sebeple zamanaşımı süresinin şikayetçi olanlar için gerekçeli Rekabet Kurulu kararının tebliği ile; üçüncü kişiler açısından ise gerekçeli kararın Rekabet Kurumu'nun internet sitesinde yayınlanması ile başlayacağı görüşündedir⁸⁶. Diğer bir görüşe göre, hem azami zamanaşımı süresi hem de normal zamanaşımı süresi yerine uygulanacak olan KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı sü-

⁸² Y11.HD, 28.03.2022, E.2021/7383, K.2022/2486 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁸³ Y11.HD, 01.07.2019, E.2019/1672, K.2019/5015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁸⁴ Cengiz, *Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem*, 419 vd; Yiğit, *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*, 322 vd.; Aslan, *Rekabet Hukuku*, 796 vd; Demirtaş, *Sorumluluk*, 176 vd; Orhan Sekmen, *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu* (Ankara: Bilge Yayınevi, 2013), 121 vd.

⁸⁵ Kaya ve Yiğit, "Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı", 1566; Sanlı, "Tazminat Davaları Hakkında Bazı Düşünceler", 1138.

⁸⁶ Utku, Polat ve Deniz, "Tazminat Davalarında Usul Sorunları", 126-127.

resi, ihlalin gerçekleştiği tarihte başlayacaktır⁸⁷. Tespit edebildiğimiz son görüş ise, KK m.20/3'teki sekiz yıllık sürenin rekabet ihlali tarihinden itibaren başlayacağını, TBK m.72 anlamında zararı ve faili öğrenme, eylem tarihinden itibaren altıncı yıla kadar ne zaman gerçekleşirsen gerçekleşsin, zarar görenin bu sekiz yıllık sürede dava açabileceğini, altıncı yıl ile sekizinci yıl arasında öğrenmenin gerçekleşmesi halinde ise öğrenme anından itibaren iki yıl içinde dava açılabilirliğini, sekizinci yıldan sonra öğrenmenin gerçekleşmesi halinde ise en geç on yıllık azami süre içinde davanın açılması gerektiğini savunmaktadır⁸⁸.

Yargıtay'ın bu konudaki uygulamasının ise istikrarlı olduğunu söylemek mümkündür. Konuya ilişkin olarak tespit edebildiğimiz tüm kararlarda⁸⁹, davacı, davalıyı öncesinde Rekabet Kurumu'na şikâyet etmiştir. Yargıtay da davacının zararı ve tazminat yükümlüsünü bu tarihte öğrendiğini benimseyerek zamanaşımı süresinin bu tarihten itibaren işleyeceğini içtihat etmiştir.

Dikkat edilmelidir ki Yargıtay, sadece eTBK m.60'taki bir yıllık (TBK m.72'de iki yıl) normal zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirttiği 11. HD'nin 25.03.2014 tarihli ilk ve ayrık kararı değil, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirttiği diğer tüm kararlarında da zamanaşımının başlangıç anını TBK m.72 bağlamında "zararın ve tazminat sorumlusunun öğrenildiği tarih" olarak değerlendirmiştir.

Kanaatimizce bir zamanaşımı süresinin başlangıç anı, zamanaşımı hangi hukuk disiplini için öngörülmüşse ona göre belirlenmelidir⁹⁰. Ceza zamanaşımı da ceza hukukuna ilişkin olduğu için, zamanaşımının başlangıç anı da ceza hukukuna göre belirlenmelidir ve TCK m.66/6 uyarınca⁹¹ bu süre kural olarak eylem tarihinde başlayacaktır⁹². O halde, TCK m.66/6 hükmü karşısında ceza zamanaşımı

⁸⁷ Günergök, "Tazminat Davalarında Zamanaşımı", 1773.

⁸⁸ Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 61 vd.

⁸⁹ Y11.HD, 25.03.2014, E.2012/15359, K.2014/5834 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 27.10.2015, E.2015/3450, K.2015/11139 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 29.03.2016, E.2015/7405, K.2016/3442 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y.HGK, 30.05.2018, E.2017/19, K.2018/1151 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 01.07.2019, E.2019/1672, K.2019/5015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 28.03.2022, E.2021/7383, K.2022/2486 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

⁹⁰ Mehmet Akif Tutumlu, *Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008), 60; Altın, "Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması", 23.

⁹¹ TCK m.66/6: "Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar."

⁹² Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 725; Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 59; Altın, "Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması", 23; Kadir Bağcı, "Haksız Filde Ceza Zamanaşımı Süresi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7, S. 28 (2016), 287-312, 290 vd. Y.HGK, 12.03.2014, E.2013/244, K.2014/315 (<https://karararama.gov.tr>).

süresinin başlaması açısından zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme anının bir önemi olmamalıdır.

Diğer yandan konu hakkında bir değerlendirmede bulunurken, daha uzun olan ceza zamanaşımının tazminat davası için de uygulanmasını belirten TBK m.72/1 son cümle düzenlemesinin *ratio legis*'ini gözden kaçırılmamak gerekir. Yukarıda da değinildiği üzere daha uzun olan ceza zamanaşımının hukuk davası için de uygulanmasındaki amaç, bir eylemden dolayı aleyhine aynı zamanda ceza davası da açılabilir bir kişiye karşı zarar görenlerin, sırf normal veya azami zamanaşımı sürelerinin dolması sebebiyle tazminat davası açma hakkını yitirmesi sonucundan kaçınmaktır. Hukuk davasını daha kısa bir zamanaşımı süresine tabi tutmak, devletin, kendisi o eylemden dolayı faili cezalandırabilecekken zarar gören kişiyi hakkını aramaktan mahrum bırakması demek olacaktır⁹³. Kısaca amaç, hukuk davasının tabi olduğu zamanaşımı süresini ceza davasının tabi olduğu zamanaşımı süresine kadar uzatarak hakkaniyetli bir sonuç elde etmektir. Bu durumda, rekabet ihlaline dayalı tazminat davaları için KK m.20/3'teki sekiz yıllık süreyi eylem tarihinde değil de zararın ve tazminat yükümlüsünün öğrenildiği tarihte başlatmak; TBK m.72/1 son cümle hükmünün öngörülme amacıyla da bağdaşmayacaktır.

Dolayısıyla, kanaatimizce rekabet ihlali nedeniyle açılacak olan tazminat davasına TBK m.72/1'deki iki yıllık normal zamanaşımı süresi yerine yine aynı hükmün atfıyla KK m.20/3 hükmündeki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresi uygulanacaktır. Sekiz yıllık bu süre ceza zamanaşımı süresi olduğu için, zamanaşımının başlangıç tarihi olarak rekabet ihlali tarihi; devam eden ihlaller açısından ise ihlalin son bulunduğu tarih esas alınacaktır.

Teşebbüsler arası birden çok anlaşmayı içeren kartellerde, eğer teşebbüsler bir çerçeve anlaşma ve ortak bir plan dahilinde hareket ederek bu planın bir parçası olarak farklı anlaşmalarla ihlale katılıyorsa, bu durumda *devam eden tek bir eylemden* söz edilir⁹⁴. Devam eden tek bir eylem yaklaşımı çerçevesinde, her bir anlaşma veya uyumlu eylem farklı birer ihlal olarak değil tek bir ihlalin parçaları olarak görülür ve zamanaşımı süresi de her bir münferit anlaşma veya uyumlu

yargitay.gov.tr - Erişim tarihi: 16.12.2023): "(...) Ceza Kanunu'nda öngörülen daha uzun (uzamış) zamanaşımı süresi, olay tarihinden itibaren işlemeye başlar; sürenin işlemeye başlaması için, zarar görenin, zararı ve onun failini öğrenmesi koşulu aranmaz." Aynı yönde Y.HGK, 08.04.2015, E.2013/4-1626, K.2015/1187 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y4.HD, 08.05.2017, E.2016/16641, K.2017/2607 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023): "(...) uzamış (ceza) zamanaşımının başlangıcı olay tarihidir, zarar ve failin öğrenilmemesi önem taşımaz".

⁹³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 81; İnceoğlu, Baş Süzel ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 171 vd; Kaya ve Yiğit, "Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı", 1559; Altın, "Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması", 5.

⁹⁴ Bahar Ersoy, *Rekabet Hukukunda Devam Eden Tek Bir İhlal Yaklaşımı*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Yayın No: 314 (Ankara: Rekabet Kurumu Yayını, 2015), 20 vd.

eylem tarihinde değil, devam eden tek ihlalin sona erdiği tarihte işlemeye başlayacaktır⁹⁵.

KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı ihlal tarihinde veya devam eden ihlallerin sona erdiği tarihte başlayacak olup, bu sürenin başlangıç anı açısından zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmenin bir önemi yoktur. Zarar gören, zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmese dahi, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresi ihlal tarihinde veya devam eden ihlaller açısından ihlalin sona erdiği tarihte başlayacaktır. Bu sebeple Yargıtay'ın istikrar kazanmış uygulamasına katılma imkânı bulamıyoruz.

Zarar görenin, rekabet ihlali tarihinde veya devam eden ihlaller açısından ihlalin son bulunduğu tarihte aynı zamanda zararı ve tazminat sorumlusunu da öğrenmesi mümkündür. Bu durumda dahi, bu tarihten itibaren sekiz yıl içinde tazminat davasını açmak mümkündür. Zira zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrendiği andan itibaren başlayan iki yıllık normal zamanaşımı süresi uygulanmayacak; onun yerine KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresi uygulanacaktır. Ancak bu varsayımda sekiz yılın sonunda dava hakkı artık zamanaşımına uğramış olacaktır. Diğer bir deyişle, bu durumda artık TBK m.72'deki on yıllık azami zamanaşımı uygulama alanı bulmayacaktır.

KK m.20/3'teki sekiz yıllık sürenin geçmesinden sonra dava açılabilmesinin tek yolu ise, zararın ve tazminat sorumlusunun çok sonradan öğrenilmesi ve öğrenme tarihinden itibaren hesaplanacak iki yıllık normal zamanaşımı süresinin sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresinin sonrasına ve fakat on yıllık azami zamanaşımı süresinin içine tekabül etmesidir⁹⁶. Böyle bir varsayımda, TBK m.72'deki on yıllık azami zamanaşımı süresi henüz dolmadığı için, zarar gören, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği andan itibaren iki yıl içinde ve her halükarda on yıllık zamanaşımı süresi dolmadan tazminat davasını açabilecektir⁹⁷. Bununla birlikte bu varsayımın teorik bir tartışmadan ibaret olduğu ve pratikte bir önemi bulunmadığını düşünmekteyiz. Zira gerek hayatın olağan akışı gerekse Türk rekabet hukuku uygulaması dikkate alındığında, sekiz yıllık süre zarfında Rekabet Kurulu soruşturmasını tamamlamış, gerekçeli kararı yayınlamış ve zararı ve faili öğrenme olgusu çoktan gerçekleşmiş olacaktır.

⁹⁵ Ersoy, *Devam Eden Tek Bir İhlal*, 60. Rekabet Kurulu, 29.01.2007 tarihli ve 07-10/63-19 sayılı Karar (*Refrakter*). Nitekim KK m.15/2 hükmünde "Aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idarî para cezası verilir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde, bu nedenle idarî yaptırım kararı verilmeye kadar fiil tek sayılır." ifadesine yer verilmiştir. Böylece devam eden tek ihlalin, KK bağlamında da tek bir fiil (kabahat) olarak nitelendirilmesi önünde engel bulunmamaktadır.

⁹⁶ Krş. Develioğlu, "Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı", 62 vd. Yazar aynı görüşte olmakla birlikte, zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme anını eylem tarihinden itibaren ilk altı yıl, altı-sekiz yıl arası ve sekiz yıl sonrası olarak üç farklı şekilde kategorize etmiştir.

⁹⁷ Aynı yönde İnceoğlu, Baş Süz el ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 192.

Rekabet Kurulu kararının idari yargı süreci tüketilerek kesinleşmesini beklemek ve öğrenme olgusunu bu teorik varsayımda dahi kararın kesinleşmesi koşuluna bağlamak kanaatimizce isabetli değildir⁹⁸. Zira bu yorum, Rekabet Kurulu kararının kesinleşmesini tazminat davası için dava şartı haline getirir ki böyle bir şart kanunlarda açıkça öngörülmemiştir ve Anayasal hak arama hürriyetine yorum yoluyla şart veya kısıtlama getirmek olanaklı olmamalıdır. Elbette ki süresi içinde açılmış tazminat davasında karar verebilmek için Rekabet Kurulu kararına dair idari yargıdaki sürecin kesinleşmesi, davayı gören mahkeme tarafından bir bekletici mesele yapılabilir⁹⁹. Aynı ihtilafa ilişkin olarak adli yargı ile idari yargı arasında farklı sonuçların ortaya çıkmasını engellemek ve böylece hukuki belirliliği sağlamak için idari yargıdaki kararın kesinleşmesini bekletici mesele yapmak gerekebilir. Ancak *de lege lata* bunun mahkemenin takdirinde olduğu göz ardı edilmemelidir.

G. ZAMANAŞIMININ DURMASI VE KESİLMESİ

TBK'da zamanaşımının durması ve kesilmesi konuları m.153 ila m.158 hükümleri arasında düzenlenmektedir. Zamanaşımının, kanunda belirtilen engellerle durmasına ve engel ortadan kalktıktan sonra kaldığı yerden işlemeye devam etmesine *zamanaşımının durması*; işlemeye başlamış zamanaşımı süresinin kanunda belirtilen bir nedenin varlığı nedeniyle son bulması ve bu nedeninin ortadan kalkması ile birlikte yeniden başlamasına ise *zamanaşımın kesilmesi* denir¹⁰⁰.

⁹⁸ Yargıtay da önceki uygulamasında kararın kesinleşmesinin gerektiğini içtihat ederken [örneğin Y11.HD, 23.06.2006, E.2005/3755, K.2006/7408 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023)] konuyu tartıştığı tespit edebildiğimiz en güncel kararlarında bu görüşünden dönmüş ve bizce de isabetli olarak, idari yargıdaki davanın kesinleşmemiş olmasını dava şartı olarak görüp davanın zamansız açıldığı gerekçesiyle davayı reddeden ilk derece mahkemesi kararını, idari yargıdaki kararın kesinleşmesinin ancak bir bekletici mesele yapılabileceğini belirterek bozmuştur [Y11.HD, 03.08.2016, E.2015/5134, K.2016/2543 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023)]. Sonraki tarihli başka bir kararında da bu görüşünün sürdürülmüş ve bu içtihadı istikrar kazandırmıştır (Y11.HD, 08.02.2018, E.2016/7734, K.2018/887 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023)).

⁹⁹ Y11.HD, 03.08.2016, E.2015/5134, K.2016/2543 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y11.HD, 08.02.2018, E.2016/7734, K.2018/887 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023).

¹⁰⁰ Tekinay, Akman, Burcuoğlu ve Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, 1048 vd. TBK m.153 uyarınca (1) velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için, (2) vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle devletten olan alacakları için, (3) evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için, (4) hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için, (5) borçlu, alacak üzerinde intifa hakına sahip olduğu sürece, (6) alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece, (7) alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece zamanaşımı işlemeye başlamayacak; işlemişse de duracaktır. Yine TBK m.154 uyarınca (1) borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse ve (2) alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa zamanaşımı kesilecektir.

TBK m.72/1'deki iki yıllık normal zamanaşımı yerine daha uzun ceza zamanaşımı süresi olan KK m.20/3'teki sekiz yıllık süre uygulanacak olsa da, zamanaşımın durması veya kesilmesine ve sonuçlarına TCK m.67 değil TBK m.153-158 hükümleri uygulanacaktır¹⁰¹.

Konu bağlamında önem arz eden husus ise, zarar görenin Rekabet Kurulu'na şikâyetinde bulunmasının veya bundan bağımsız olarak Rekabet Kurulu'nun soruşturma başlatmasının zamanaşımı süresi üzerinde bir etkisinin olup olmadığıdır. Hiç şüphe yok ki zarar görenin dava veya def'i yoluyla mahkemeye başvurması, icra takibi başlatması veya iflas masasına başvurması TBK m.154/2 uyarınca zamanaşımını kesecektir.

Buna karşılık, zarar görenin tazminat sorumlusu hakkında Rekabet Kurulu'na şikâyetinde bulunmasının zamanaşımının durması veya kesilmesine herhangi bir etkisi olmayacaktır. Bu durumda zarar gören, KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresince tazminat davası açabilecektir. Zarar görenin tazminat sorumlusu hakkında şikâyetinde bulunması ise sadece zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme anı olarak değerlendirilebilecektir. Aynı şekilde Rekabet Kurulu'nun tazminat sorumlusu hakkında soruşturma başlatması da zamanaşımının durması veya kesilmesi için bir sebep teşkil etmemektedir. Nitekim Rekabet Kurulu'nun tazminat sorumlusu hakkında soruşturma başlatmasını zamanaşımını durduran veya kesen bir sebep olarak gören herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Etkin bir rekabet hukuku uygulaması için, rekabet ihlallerini sadece idari yönü ile ele alıp idari yaptırım öngörmek yeterli değildir. Rekabet ihlali nedeniyle zarar görenlerin tazminat davası açmak suretiyle uğradıkları zararların tazminini sağlama-ları da rekabet hukukunun etkinliğini önemli ölçüde desteklemektedir. Bu çerçevede, RKHK m.4 ve m.6'da düzenlenen rekabet ihlalleri m.57'de hukuki sorumluluk doğuran eylemler olarak nitelenmiş ve zarar görenlere bu zararlarının tazmini için dava hakkı bahşedilmiştir. Bu dava RKHK m.58'de düzenlenmekle birlikte, davanın tabi olduğu zamanaşımı konusunda herhangi bir hükme ise yer verilmemiştir.

¹⁰¹ Mahmut Bilgen, *Özel Hukukta Zamanaşımı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), 649; Tutumlu, *Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması*, 50; İnceoğlu, Baş Süzül ve Aytekin İnceoğlu, "Haksız Fiil Zamanaşımı", 191; Bağcı, "Haksız Fiilde Ceza Zamanaşımı Süresi", 291; Altın, "Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması", 24; Sonkurt, "Olağanüstü Zamanaşımının Haksız Fiillere Uygulanması", 24; YHGK, 18.11.1981, E. 1979/4-231, K. 1981/744: "(...) Ancak hemen belirtmek gerekir ki; BK m.60/II'deki zamanaşımı tamamen hukuka ait bir kurum olup, zamanaşımını durduran ve kesen nedenler yönünden TCK'nun 102, 104-107. maddeleri değil, aksine BK m.132-137 uygulama alanı bulur (...)" (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); Y3.HD, 23.12.2014, E.2014/6967, K.2014/17119: "(...) Hemen belirtmek gerekir ki; BK. m.60'deki zamanaşımı, tamamen özel hukuka ait bir kurum olup, zamanaşımını durduran ve kesen nedenler yönünden ise, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102. 104 ila 107. maddeleri değil, aksine BK'nun, 132 ila 137. maddeleri uygulama alanı bulacaktır (...)" (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023); YHGK, 16.9.2015, E.2014/116, K.2015/1771 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> - Erişim tarihi: 16.12.2023). Aksi görüş Günergök, "Tazminat Davalarında Zamanaşımı", 1762.

Rekabet ihlali özünde bir haksız fiildir. Bu sebeple de rekabet ihlali nedeniyle tazminat sorumluluğunun da bir haksız fiil sorumluluğu olduğunu kabul etmek gerekir. TBK m.72/1 hükmü haksız fiile dayalı olarak açılacak tazminat davalarında iki yıllık normal ve on yıllık azami zamanaşımı süreleri öngörmektedir. İki yıllık süre, zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrendiği tarihten; on yıllık süre ise rekabet ihlali veya ihlalin sona erdiği tarihten itibaren başlayacaktır. Eylemin ceza kanunlarına göre cezayı gerektiren bir fiil olması ve bu fiil için ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmesi halinde ise, TBK m.72/1 son cümle gereğince daha uzun olan bu süre hukuk davası için de uygulanacaktır. O halde rekabet ihlalinin ceza kanunları uyarınca cezayı gerektiren bir eylem olup olmadığını saptamak önem arz etmektedir.

Rekabet ihlali için RKKH'da öngörülen yaptırım idari para cezasıdır. İdari para cezaları ise KK m.2 ve m.16/1 hükümlerinde "kabahat" olarak nitelenmiş ve bu eylemlerin tabi olduğu zamanaşımı süresi nispi idari para cezaları için öngörülen KK m.20/3 uyarınca sekiz yıl olarak belirlenmiştir. Önemle ifade etmek gerekir ki, TBK m.72/1 son cümle düzenlemesi, eylemin teknik olarak "suç" olması koşulunu aramamıştır. KK ise, özel bir kanun olmasına rağmen ceza hukuku alanında bir düzenlemedir. Kaldı ki idari para cezasının "ceza" olduğu adından dahi bellidir. Bu sebeple KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresi TBK m.72/1 2. cümle gereğince rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davalarına da uygulanmalıdır. Nitekim Yargıtay'ın yerleşik uygulaması da bu yöndedir.

Bununla birlikte bu noktada, zamanaşımının başlangıç anı konusunda ikinci bir sorun ortaya çıkmaktadır. Hâkim öğretisi ve yerleşik Yargıtay uygulaması, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresinin de zararın ve tazminat sorumlusunun öğrenilme anından itibaren işleyeceğini savunmaktadır. Oysa zamanaşımı süresinin başlangıç anı, zamanaşımı düzenlemesinin ait olduğu hukuk disiplinine göre belirlenmelidir. Ceza zamanaşımı süresi TCK m.66/6 uyarınca eylem tarihinden itibaren başlamaktadır. O halde, TBK m.72/1 gereğince uygulanacak olan KK m.20/3'teki sekiz yıllık süreyi de kanaatimizce rekabet ihlali tarihinin gerçekleştiği veya devam eden eylemler halinde ihlalin sona erdiği tarihte başlatmak gerekir.

Zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme tarihinden itibaren hesaplanacak iki yıllık normal zamanaşımı süresi, sekiz yılın sonrasına denk geliyorsa, on yıllık azami süre içinde kalmak şartıyla bu dava açılabilir. Burada da öğrenme anı olarak Rekabet Kurulu'nun karar tarihi dikkate alınmalıdır. Ancak bunun sadece teorik bir ihtimalden ibaret olduğunu, uygulamada bu kurgunun gerçekleşmesinin yok denecek kadar düşük bir ihtimal olduğunu da kabul etmek gerekir.

İfade etmek gerekir ki özel bir hüküm olmaması sebebiyle rekabet ihlaline dayalı tazminat davalarının tabi olduğu zamanaşımı konusu öğretide ve yargı uygulamasında tartışılmaya devam edecektir. Her ne kadar Yargıtay, TBK m.72/1 2.

cümlenin atfıyla KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımının bu davalar için de geçerli olduğunu içtihat etmekte ise de, bu görüşünü değiştirmesi pekala olasıdır. Aynı şekilde, TBK m.72/1 2. cümlenin atfıyla daha uzun ceza zamanaşımı süresinin uygulanması durumunda, zamanaşımının TCK m.66/6'ya uygun olarak ihlal tarihinde veya devam eden ihlaller açısından ihlalin sona erdiği tarihte başlayacağını içtihat eden Yargıtay, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresini ise zararın ve tazminat sorumlusunun öğrenilmesi anından itibaren başlatmaktadır. Oysa yukarıda da değinildiği üzere KK m.20/3'teki süre için ayrıksı bir yorum yapmayı gerektirecek herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu nedenle, rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabi olduğu zamanaşımı süresine ve zamanaşımın başlangıç anına ilişkin, özünde bir hukuki belirsizliğin bulunduğu açıktır. Yorum yoluyla varılan *de lege lata* çözüm yeterince hukuki belirlilik sağlamamaktadır.

Diğer yandan, RKHK m.4 ve 6 hükümlerine aykırılığın haksız fiil niteliğinde olduğuna dair neredeyse bir görüş ve uygulama birliği bulunsa dahi, rekabet ihlallerinin kendine has birtakım özellikler arz ettiği ve alelade bir haksız fiilden daha farklı olduğu göz ardı edilmemelidir¹⁰². Nitekim rekabet ihlalleri tespit edilmesi zor olan, zaman alan, uzmanlık gerektiren, gizli, kapsamlı ve karmaşık haksız fiillerdir. Sadece ihlalin değil, ihlal neticesinde oluşan zararın tespiti de oldukça zordur ve uzmanlık ve zaman gerektirir. Bu tür bir haksız fiil için, alelade haksız fiiller için öngörülmüş olan düzenlemelerle hakkaniyetli bir sonuca ulaşmak gerçekçi değildir. Özellikle de rekabet ihlalden zarar gören ortalama bir tüketicinin konunun uzmanı olmadığı ve ihlali ve uğradığı zararı öğrenmesinin güçlüğü de dikkate alındığında, bu davalar için TBK m.72/1'de düzenlenen zamanaşımı sürelerini kıyasen uygulamak dışında başka bir çözümün gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim, TBK m.72/1 2. cümlenin atfıyla uygulanacak ceza zamanaşımı süresinin TCK m.66/6'ya uygun olarak ihlal tarihinde veya devam eden ihlaller açısından ihlalin sona erdiği tarihte başlaması gerekirken, rekabet ihlalden doğan tazminat davalarında bu süreyi zararı ve tazminat sorumlusu öğrenme tarihinde başlatan Yargıtay'ı ayrıksı bir yorum yapmaya iten sebep de kanaatimizce rekabet ihlallerinin kendine özgü yapısına uygun bir çözüm arayışıdır.

De lege ferenda rekabet ihlali nedeniyle açılacak tazminat davalarının tabi olacağı zamanaşımı konusunda RKHK'da özel bir düzenleme yapılmalıdır. Kanaatimizce 2014/104/EU sayılı Direktif m.10 hükmünü mehz almak isabetli olacaktır¹⁰³. Bu hükümde en az beş yıllık bir zamanaşımı süresi öngörülmüştür.

¹⁰² Detaylı bilgi için bkz Kaya ve Yiğit, "Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı", 1564 vd.

¹⁰³ İfade etmek gerekir ki Türkiye, Avrupa Birliği'ne üye olmadığı için bu Direktif'i iç hukuka aktarma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Direktif'teki düzenlemenin mehz alınması, Avrupa Birliği Hukuku'ndan kaynaklanan bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gereği olarak değil, hukuki belirliliğin sağlanması, zarar görenlerin hak arama hürriyetini etkinleştirmesi ve hakkaniyetli bir çözüm sunması sebebiyle önerilmektedir.

Bu süre Direktif'in önerdiği asgari süre olup, zarar görenlerin tazminat haklarını daha da etkinleştirmek için daha uzun bir süre belirlenmesi elbette ki mümkündür. Diğer yandan Direktif, zamanaşımın başlangıç anını açıkça düzenlemekte ve rekabet ihlali sona ermeden ve davacının, eylemi ve eylemin rekabet ihlali oluşturduğunu, ihlalin kendisine zarar verdiğini ve ihlal eden teşebbüsün kimliğini bilmeden veya bilmesi makul derecede kendisinden beklenen tarihten önce başlamayacaktır. İhlal için rekabet otoritesinin bir soruşturma başlatması durumunda zamanaşımı duracak ve rekabet otoritesinin kararı kesinleşmeden duran zamanaşımı devam etmeyecektir. Bu düzenlemelerin RKHK'ya alınması kanaatimizce hem hukuki belirliliği sağlayacak hem de zarar görenlerin tazminat davası açma haklarını etkin bir şekilde kullanmalarını kolaylaştıracaktır.

2014/104/EU sayılı Direktif m.10 hükmünün mehzaz alınması ilk başta zarar görenin durumunu kötüleştireceği endişesine yol açabilir. Zira Direktif'teki beş yıllık zamanaşımı süresi, KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresinden de TBK m.72/1'deki on yıllık zamanaşımı süresinden de kısadır. Ancak göz ardı etmemek gerekir ki, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresi de TBK m.72/1'deki on yıllık zamanaşımı süresi de ihlal tarihinde veya devam eden ihlalin sona erdiği tarihte başlayacaktır. Her ne kadar Yargıtay, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresini diğer haksız fillere ilişkinin uygulamasının aksine zararın ve tazminat sorumlusunun öğrenilmesi anından itibaren başlatmakta ise de, bu ayrık yorumunun dayandığı bir düzenleme bulunmamaktadır ve Yargıtay'ın içtihat değiştirmesi pekala mümkün olduğundan mevcut uygulama hukuki belirlilik de sağlamamaktadır. TCK m.66/6 hükmü de dikkate alındığında, KK m.20/3'teki sekiz yıllık ceza zamanaşımı süresinin ihlal tarihinden veya devam eden ihlalin sona erdiği tarihten itibaren başlaması gerekir. Buna karşılık Direktif m.10 hükmündeki düzenlemenin benimsenmesi halinde, hem zamanaşımın başlangıç anına ilişkin tartışmalar ve belirsizlik son bulacak hem de zamanaşımı süresi, ihlal sona ermeden ve zarar gören de zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmeden önce başlamayacaktır. Dolayısıyla, Direktif'teki beş yıllık sürenin kabul edilmesi halinde, zamanaşımının ihlalin sona ermesi ve zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenmesi tarihinden itibaren başlayacağı da dikkate alındığı, süre olarak beş yıl daha kısa olsa bile, tazminat davası açabilmek için zarar görene çok daha uzun bir süre bahşedecektir.

Bu noktada Direktif'in, rekabet otoritesinin soruşturma başlatmasını zamanaşımının durması sebebi olarak nitelemesinin önemi de göz ardı edilmemelidir. Zira bu sayede Rekabet Kurulu'nun soruşturma neticesinde verdiği karar kesinleşene kadar zamanaşımı duracak; karar kesinleştikten sonra duran zamanaşımı işlemeye devam edecektir. Mevcut uygulamada, zarar görenin zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme anı olarak Rekabet Kurulu'na yaptığı şikayet tarihi dikkate alınmaktadır¹⁰⁴. Re'sen başlatılan soruşturmalardan açısından ise henüz bir

¹⁰⁴ Bkz. yukarıda "II. E. 4. Yargıtay Uygulaması".

Yargıtay kararı tespit edilememiş ise de, bu durumda da Rekabet Kurulu'nun karar tarihi, zararı ve tazminat sorumlusunu öğrenme anı olarak dikkate alınacaktır. Yani mevcut uygulamada KK m.20/3'teki sekiz yıllık zamanaşımı süresi, varsa Rekabet Kurulu'na şikâyet tarihinde; re'sen başlatılan soruşturmalarda ise Rekabet Kurulu kararı tarihinde başlamaktadır. Oysa Direktif m.10 hükmü esas alınır, zamanaşımı süresi KK m.20/3'teki süreden üç yıl daha kısa olacaktır ve fakat bu süre, Rekabet Kurulu kararının idari yargı süreci de tüketilerek kesinleşmesine kadar duracaktır. Hatta zarar gören, zararı ve tazminat sorumlusunu Rekabet Kurulu kararı tarihinde öğrenmiş olacağından, karar kesinleşinceye kadar zamanaşımı işlemeye dahi başlamayacaktır. Direktif, zamanaşımı süresi olarak daha kısa bir süre öngörmüş olsa da, bu süre karar tarihinde değil, kararın *kesinleşmesi* tarihinde başlayacaktır. Kararın kesinleşmesi için idari yargıda geçecek süre ve ortalama yargılama süreleri de dikkate alındığında, Direktif m.10 hükmünün zarar görenleri mevcut uygulamadaki çözümden daha çok koruyacağı sonucuna varmak mümkündür.

Kanaatimizce Direktif m.10 hükmü esas alınır, zamanaşımı süresi, sürenin başlangıç anı, zamanaşımının durması gibi birçok konuda tartışma ve belirsizlik son bulacaktır. Direktif m.10'da öngörülen beş yıllık sürenin yeterli olmayacağına ilişkin bizim katılmaya pek olanak bulamadığımız olası endişeler ise, daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülerek kolayca giderilebilir. Zira Direktif m.10'daki beş yıllık süre önerilen asgari zamanaşımı süresidir. Türk kanun koyucusunun sekiz veya on yıl gibi daha uzun bir süre öngörmesinin önünde elbette ki hiçbir engel yoktur.

KAYNAKÇA

- Akipek, Öcal Şebnem, Kırkbeşoğlu, Nagehan ve Tokbaş, Hakan. *Sorularla 12 Bankaya Karşı Üç Kat Tazminat (Kartel Tazminatı) Davası Rehberi*. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2016.
- Altın, Hayrunnisa. “Haksız Fiillere Ceza Kanunlarındaki Zamanaşımının Uygulanması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 69, S 1 (2020): 1-32.
- Altop, Atilla. “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4., 6. ve 7. Maddelerinde Yasaklanmış Olan Eylemler Sonucunda Zarara Uğramış Olan Kişilerin Türk Borçlar Kanunu’nun Haksız Fiillere İlişkin Hükümleri Uyarınca İleri Sürdükleri Tazminat Taleplerine Uygulanacak Zamanaşımı Süresi”, *Fasikül Hukuk Dergisi* 10, S. 100 (2018): 47-55.
- Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Ardıyok, Şahin ve Ilıcak, Ali. “Yakın Dönem Rekabet Kurulu Kararlarının Ampirik Analizi: İdarenin Tazminat Davalarına Katkı Düzeyi”, *Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. İstanbul: On İki Levha Yayınevi, 2013.
- Arı, Zekeriyya. *Rekabet Hukukunda Danışıklılık Kavramı ve Hukuki Sonuçları*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2004.
- Ashton, David. *Competition Damages Actions in the EU and the UK*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2023.
- Aslan, İ. Yılmaz. *Rekabet Hukuku - Teori, Uygulama ve Mevzuat*. Bursa: Ekin Yayınevi, 2017.
- Ateş, Mustafa. “Rekabet Hukukunun Özel Hukukla İlişkisi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 29, S. 3 (2013): 85-107.
- İnceoğlu, M. Murat, Baş Süzel Ece ve Aytekin İnceoğlu, Asuman. “Haksız Fiil Zamanaşımı ve Suçsuzluk Karinesiyle İlişkisi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, S. 145-146 (2016): 149-209.
- Bağcı, Kadir. “Haksız Fiilde Ceza Zamanaşımı Süresi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7, S. 28 (2016): 287-312.
- Başpınar, Veysel ve Altunkaya, Mehmet. “Depremden Doğan Zararların Tazmininde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57, S. 1 (2008): 95-131.
- Başpınar, Veysel. “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Haksız Fiilden Doğan Tazminat Taleplerinde Zamanaşımının Başlaması ve Süresi”, *Türkiye-İsviçre Karşılaştırmalı Hukuk Sempozyumu - I Borçlar Hukuku, Turkey-Swiss Comparative Law Symposium - I Law of Obligation*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2015: 77- 110.
- Bilgen, Mahmut. *Özel Hukukta Zamanaşımı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.
- Cengiz, Dilek. *Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ve Bu Eylemin Hukuki Sonuçları*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.
- Cengiz, Dilek. “Avrupa Birliği ve Türk Rekabet Hukukunda Rekabet İhlallerinden Zarar Görenlerin Tazminat Talep Haklarına İlişkin Sorunlar ve Çözümleri”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17, S. 2 (2018): 53-131.
- Demirtaş, İlkin. *Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlardan Doğan Sorumluluk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023.

- Develioğlu, Hüseyin Murat. “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Rekabete Aykırı Davranışlar Sebebiyle İleri Sürülen Taleplerle İlgili Zamanaşımı Süresinin Başlangıç Anı”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, S. 151-152, (2017): 47-67.
- Doğan, Cihan. “Rekabet Hukuku İhlalinden Doğan Sorumluluğun Hukuki Temeli ve Buna Bağlı Sorunlara İlişkin Kısa Bir Değerlendirme”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 33, S. 4 (2017): 271-313.
- Ersoy, Bahar. *Rekabet Hukukunda Devam Eden Tek Bir İhlal Yaklaşımı*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Yayın No: 314. Ankara: Rekabet Kurumu Yayını, 2015.
- Gündüz, Harun ve Koyuncu, Tuğçe. “ABD, AB ve Türk Rekabet Hukukunda Tazminat Davalarının Önündeki Usuli Engeller”, *Rekabet Dergisi* 12, S. 3 (2011): 85-178.
- Günergök, Özcan. “Rekabet İhlallerinden Kaynaklanan Tazminat Davalarında Zamanaşımı”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 9, S. 3 (2022): 1751-1775.
- Gürzumar, Osman Berat. “Özel Hukuk Açısından 4054 Sayılı Kanun”, *4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve Bu Kanun’da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Taslak, Sempozyum, 7-8 Ekim 2005*, Yayın No 426. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2005: 117-184.
- Güven, Pelin. *Türk Rekabet Hukuku ve Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda Birleşme ve Devralmaların Denetlenmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.
- Heinemann, Andreas. “Kartellrecht auf Arbeitsmärkten”, *Wirtschaft und Wettbewerb* 7-8 (2020): 371-382.
- Heinemann, Andreas. *Die zivilrechtliche Verantwortlichkeit von Unternehmen für Kartellverstöße, Verantwortlichkeit im Unternehmensrecht VII*. Zürich: Schulthess Verlag, 2014.
- Hovenkamp, Herbert. “A Primer on Antitrust Damages”, *University of Iowa Legal Studies Research Paper*, (February 28, 2011), <https://ssrn.com/abstract=1685919> - Erişim tarihi: 12.11.2023.
- İkizler, Metin. *Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemler*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005.
- İnan, Nurkut. “4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un Özel Hukuka İlişkin Hükümlerine Eleştirel Bir Bakış”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu II*. Ankara: Rekabet Kurumu Yayını, (2004): 43-66.
- Jacobs, Reto. *Basler Kommentar - Kartellgesetz*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2021.
- Jacobs, Reto. *Zivilrechtliche Durchsetzung des Wettbewerbsrechts, Das revidierte Kartellgesetz in der Praxis*. Zürich: Schulthess Verlag, 2006.
- Kaya, Arslan ve Yiğit, İlhan. “Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Davalarında Zamanaşımı Süresi ve Başlangıcı”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi* 22, S. 3 Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan (2016): 1549-1567.
- Kesici, Buğra. *Rekabet Hukukunun İhlalinden Kaynaklanan Haksız Fiil Sorumluluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2022.

- Kirst, Philipp. *The Application Ratione Temporis of the Damages Directive's Provisions and Conflicting Limitation Periods Under National Laws - Research Handbook on Competition Law Private Enforcement in the EU*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing Inc., 2023.
- Kocabıyık, Sami. “Rekabet İhlalinden Doğan Tazminat Davasında Mahkeme ile Rekabet Kurulu Arasındaki İlişki Sorunu”, *Terazi Hukuk Dergisi* 14, S. 155 (2019): 1371-1382.
- Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2022.
- Otto, Jannik, Hauser, Patrick ve Vande Walle, Simon. *Germany and the Netherlands - Research Handbook on Private Enforcement of Competition Law in the EU*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing Inc., 2023.
- Özunalı, Aydın. *Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Kötüye Kullanılması*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014.
- Sanlı, Kerem Cem. “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı’nın Özel Hukuk Alanında Getirdiği Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *Rekabet Dergisi*, S. 30 (2007): 3-71.
- Sanlı, Kerem Cem. “Rekabet Kurulu’nun 12 Banka Hakkında Verdiği İhlal Kararı Üzerine Açılmakta Olan Tazminat Davaları Hakkında Bazı Düşünceler”, *Legal Hukuk Dergisi* 16, S. 183 (2018): 1089-1158.
- Sanlı, Kerem Cem, Kesici, Buğra ve Doğan, Cihan. “Güncel Yargı Tatbikatı Işığında Rekabet Kurulu’nun 12 Banka Kararı Üzerine Açılan Tazminat Davaları Bağlamında Ampirik Bir İnceleme”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 34, S. 4 (2018): 123-200.
- Sekmen, Orhan. *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2013.
- Sert, Selin. “4054 Sayılı RKHK Madde 58/2: Üç Kat Tazminat”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD)*, Armağan Özel Sayısı, (2006): 701-716.
- Sonkurt, Mustafa. “Olağanüstü Zamanaşımının Haksız Fiillere Uygulanması”, *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi* 7, S. 1 (2023): 1-36.
- Tekinalp, Ünal. “Rekabet Sınırlamaları ve Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Yasağına Aykırılığın Özel Hukuka İlişkin Sonuçları”, *Rekabet Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu III*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005: 259-265.
- Tekinay, Selahattin Sulhi, Akman, Sermet, Burcuoğlu, Haluk ve Altop, Atilla. *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Topçuoğlu, Metin. “Rekabet Hukukunda Üç Kat Tazminat”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 2009: 5-59.
- Topuz, Murat. “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Zamanaşımının İşlemeye Başlaması İçin Gerekli Koşullardan Olan ‘Zararın Öğrenilmesi’ Olgusu (TBK m.72)”, *Terazi Hukuk Dergisi* 14, S. 157 (2019): 1774-1782.
- Topuz, Murat. “Uyumlu Eylem Yolu ile Kartel Oluşturan Bankaların Tüketicilere Karşı Sorumluluklarının Hukuki Dayanağı”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, S. 1 (2017): 189-206.

- Tutumlu, Mehmet Akif. *Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008.
- Tütüncü, Muharrem. “Yeni Türk Borçlar Kanunu’nda Haksız Fiil Zamanaşımı”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, S. 1 (2012): 151-195.
- Utku, Hilal, Polat, Belit ve Deniz, Seda. “Rekabet Hukukunda Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Davalarında Usul Sorunları”, *Rekabet Dergisi* 13, S. 1 (2012): 103-136.
- Vlahek, Ana ve Podobnik, Klemen. “Provisions of the Damages Directive on Limitation Periods and their Implementation in CEE Countries”, *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies* 10 (15), (2017): 147-175.
- Wheeler, Malcom E. ve Jones, Robert J. “The Statute of Limitations for Antitrust Damage Actions: Four Years or Forty?,” *University of Chicago Law Review* 41, S. 1 (1973): 72-90.
- Yiğit, İlhan. *Rekabet Hukukunda Tazminat Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.
- Yiğit, İlhan. “Avrupa Birliğinin Rekabet İhlallerinden Doğan Tazminat Davalarına İlişkin Direktifi Kapsamında Türk Rekabet Hukukuna Bakış”, *Rekabet Forumu*, S. 89 (2014): 12-30.